

Biologiske kartlegginger av 34 setervanger i Odalen

Sigve Reiso, Kjell Magne Olsen og Terje Blindheim

Ekstrakt

Biofokus har sommer og høst 2008 gjennomført biologiske registreringer av 34 setervanger i Odalen. Totalt 22 lokaliteter ble avgrenset som naturtyper, der hhv 19 ligger i Nord-Odal og 3 i Sør-Odal. Totalt 22 lokaliteter ble avgrenset som naturtyper, der hhv 19 ligger i Nord-Odal og 3 i Sør-Odal. Av disse ble 2 vurdert til svært viktig (A), 8 til viktig (B) og 12 til lokalt viktig (C). Tolv lokaliteter ble vurdert til ikke å inneha naturtypeverdier. Enkelte rødlistede arter ble dokumentert fra lokalitetene, herav 2 karplanter, 2 insekter, 4 sopp og 2 skorpelav.

Nøkkelord

Nord-Odal
Sør-Odal
Kulturlandskap
Setervoller
Rødlistearter

Omslag

FORSIDEBILDER
Alle fotos: Sigve Reiso

LAYOUT
Blindheim Grafisk

ISSN: 1504-6370

ISBN: 978-82-8209-069-8

Biofokus-rapport 2009-5

Tittel

Biologiske kartlegginger av 34 setervanger i Odalen

Forfatter

Sigve Reiso, Kjell Magne Olsen og Terje Blindheim

Dato

01.02.2009

Antall sider

43 sider

Publiseringstype

Digitalt dokument (Pdf). Som digitalt dokument inneholder denne rapporten "levende" linker.

Oppdragsgiver(e)

Nord-Odal og Sør-Odal Kommuner

Tilgjengelighet

Dokumentet er offentlig tilgjengelig.

Andre BioFokus rapporter kan lastes ned fra:
<http://biolitt.biofokus.no/rapporter/Litteratur.htm>

BioFokus: Gaustadalléen 21, 0349 OSLO
Telefon 2295 8598

E-post: post@biofokus.no Web: www.biofokus.no

1 Innledning

Arbeidet som beskrives i denne rapporten kom i stand etter avtale mellom BioFokus og Ellisiv Hovig i Nord-Odal kommune. Oppdraget omfatter biologiske registreringer av 34 setervanger i Odalen, som en videreføring av prosjektet "Registrering av sætermiljø i Odalen" utført av Solør-Odal Forsøksring v/Knut Ola B. Storbråten (Storbråten 2007).

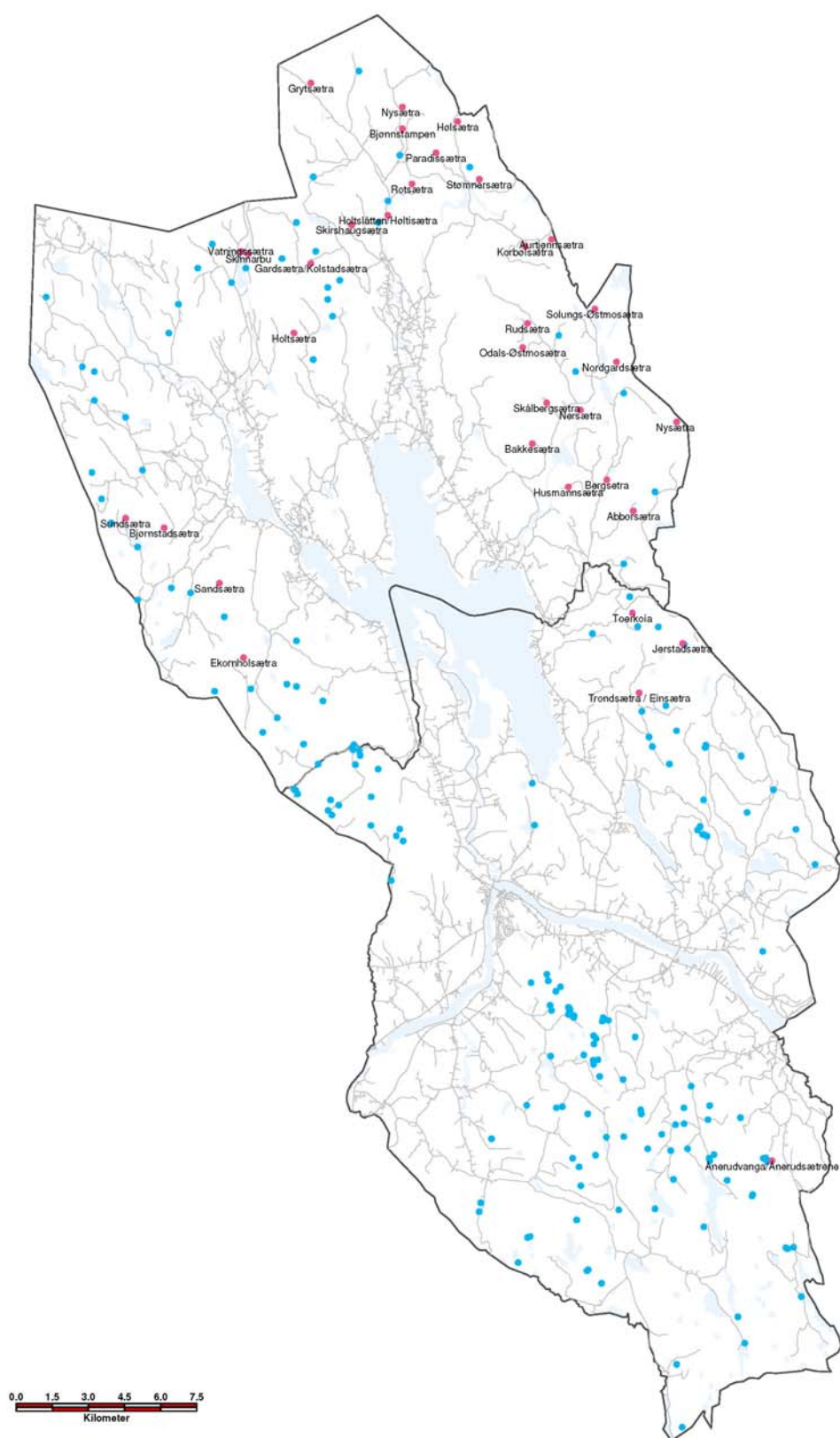
Av disse ligger 30 i Nord-Odal og fire i Sør-Odal kommune, se fig 1.

Feltarbeid ble gjennomført i to omganger, i hhv. juni av Sigve Reiso og Kjell Magne Olsen, og i september av Terje Blindheim. Feltarbeidet på forsommeren var mest omfattende og hadde som hensikt å fange opp mest mulig karplanter og evt. flygende insekter. Høstinventeringen var mer stikkprøvemessig utført med fokus på lokaliteter med godt potensial for beitemarksopp.

Alle besøkte seterlokaliteter er beskrevet. De med naturtypeverdi etter DNs håndbok 13 (Direktoratet for naturforvaltning 2007) er avgrenset, verdisatt og beskrevet i henhold til håndboka. Forslag til skjøtsel inngår også i beskrivelsen av områder med verdi. Lokaliteter uten naturtypeverdi er mer kortfattet beskrevet. Områder med naturtypeverdi er også lagt inn i kommunens database over viktige naturtyper i forbindelse med BioFokus' pågående arbeid med oppdatering av disse dataene (Klepsland m. fl. in prep. 2009).

Den rødlistede musserongvokssopp (NT) fra slåtteng på Rudsætra

Figur 1: Oversikt over sætervanger i Nord- og Sør-Odal. Røde prikker viser de undersøkte lokalitetene

1 Resultater

Totalt 22 lokaliteter ble avgrenset som naturtyper, der hhv 19 ligger i Nord-Odal og 3 i Sør-Odal. Av disse ble 2 vurdert til svært viktig (A), 8 til viktig (B) og 12 til lokalt viktig (C). Tolv lokaliteter ble vurdert til ikke å inneha naturtypeverdier.

Tabell 1: Registrerte lokaliteter og verdier.

Nr	Kommune	Lokalitet	Naturtype (r)	Verdi
1	Nord-Odal	Abborsætra	Erstatningsbiotop	Lokalt viktig (C)
2	"	Bergsætra	Naturbeitemark 99 % og erstatningsbiotop 1 %	Viktig (B)
3	"	Husmannssætra	-	-
4	"	Nysætra	Naturbeitemark 99 % og erstatningsbiotop 1 %	Viktig (B)
5	"	Nersætra	Erstatningsbiotop	Lokalt viktig (C)
6	"	Skålbergsætra	-	-
7	"	Bakkesætra	-	-
8	"	Nordgardsætra	Erstatningsbiotop	Svært viktig (A)
9	"	Solørs Østmosæter	Naturbeitemark	Viktig (B)
10	"	Rudsætra	Naturbeitemark 90 %, slåttemark 9 % og erstatningsbiotop 1 %	Viktig (B)
11	"	Odals Østmosæter	-	-
12	"	Aurtjennsætra	Erstatningsbiotop	Lokalt viktig (C)
13	"	Korbølsætra	Naturbeitemark 99 %, erstatningsbiotop 1 %	Viktig (B)
14	"	Stømnersætra	Naturbeitemark 94 %, slåttemark 5 %, dam 1 %	Lokalt viktig (C)
15	"	Hølsetra	Naturbeitemark/slåttemark	Viktig (B)
16	"	Paradissætra	-	-
17	"	Rotsætra	Naturbeitemark 95 %, erstatningsbiotop 5 %	Viktig (B)
18	"	Holtslåtten	-	-
19	"	Skirshaugsætra	Naturbeitemark 99 %, erstatningsbiotop 1 %	Lokalt viktig (C)
20	"	Kolstadsætra (Gard-sætra)	-	-
21	"	Holtsætra	-	-
22	"	Bjørnstampen	Erstatningsbiotop	Lokalt viktig (C)
23	"	Nysætra	Naturbeitemark 99 %, erstatningsbiotop 1 %	Viktig (B)
24	"	Grytsætra	Parklandskap	Lokalt viktig (C)
25	"	Vatningsætra	-	-
26	"	Skinabu	-	-
27	"	Bjørnstadsætra	-	-
28	"	Sundsætra	Naturbeitemark 99 %, erstatningsbiotop 1 %	Lokalt viktig (C)
29	"	Sandsætra	Naturbeitemark 99 %, erstatningsbiotop 1 %	Lokalt viktig (C)
30	"	Ekornholsætra	Naturbeitemark	Lokalt viktig (C)
31	Sør-Odal	Toerkoia	-	-
32	"	Jerstad-sætra/Osvangen	Naturbeitemark 99 %, erstatningsbiotop 1 %	Lokalt viktig (C)
33	"	Trondsætra/Einsætra	Erstatningsbiotop	Lokalt viktig (C)
34	"	Ånerudmyra/Ånerudvangen/Ånerudsætra	Slåtteng	Svært viktig (A)

Enkelte rødlistede arter ble dokumentert fra lokalitetene, herav 2 karplanter, 2 insekter, 4 sopp og 2 skorpelav. Se tabell 2.

Hyppigst forekommende av rødlisteartene var de to sårbare skorpelavene gråsobeger og stautnål med forekomster på hhv 13 og 6 forskjellige setervanger. Disse artene har sitt naturlige habitat på tørre grener og stammen av svært gamle bartrær, noe som er svært sjeldent forekommende i sørlige Hedmark i dag. Artene har derfor pr. i dag sine viktigste forekomster i regionen på ubehandlede tømmervegger til gamle trehus. De delvis beskyttede, ubehandlede treveggene, tilsvarer samme stabile miljøet som gamle trær i naturen og fungerer som viktige erstatningsbiotoper for disse krevende artene. Best utviklet var dette elementet på Nordgardsætra i Nord-Odal, med hele 7 bygninger med til dels store forekomster av begge artene.

Store mengder av den sårbare gråsobeger; ses som små svarte prikker på oversiden av stokken. Her fra de rike forekomstene på en av løene på Nordgardsætra.

Spesielt interessant er også funn av artsrike enger med den sårbare solblom på Ånerudvangen og Ånerudmyra i Sør-Odal. Forekomsten omfatter 30-40 individer spredt enkeltvis eller i små grupper. To truede vegetasjonstyper hhv, flekkgrisreeng (EN) med overganger til den sårbare skogstorkenebb-ballblomeng (VU) ble også dokumentert fra denne lokaliteten som ble vurdert til eneste engareal med høyeste verdi; svært viktig A.

Tabell 2: Arter på den norske rødlista (Kålås et al. 2006) registrert på setervanger i Odalen.

Gruppe	Rødlistearter	Vitenskapelig navn	RL-Kategori	Lokalitet
Karplanter	Solblom	<i>Arnica montana</i>	Sårbar (VU)	34
	Marinøkkel	<i>Botrychium lunaria</i>	Nær truet (NT)	2
Sopp	Musserongvokssopp	<i>Hygrocybe formicata</i>	Nær truet (NT)	10
	Svartdugget vokssopp	<i>Hygrocybe phaeococcinea</i>	Nær truet (NT)	13
	Rødskevokssopp	<i>Hygrocybe quieta</i>	Nær truet (NT)	4
	Svartsonekjuke	<i>Phellinus nigrolimitatus</i>	Nær truet (NT)	6, 8
Skorpelav	Gråsobeger	<i>Cyphelium inquinans</i>	Sårbar (VU)	1, 2, 4, 5, 8, 10, 12, 17, 19, 22, 23, 32, 33
	Stautnål	<i>Chaenotheca phaeocephala</i>	Sårbar (VU)	8, 10, 13, 17, 28, 29
Insekter	Grønn metallsvermer	<i>Adscita statices</i>	Nær truet (NT)	29
	Svartfleksmyger	<i>Carterocephalus silvicola</i>	Nær truet (NT)	2

2 Generelle trusler og skjøtselstiltak

Samtlige av seterlokalitetene med naturengkvaliteter er i varierende grad truet av opphørt hevd og påfølgende gjengroing. Tradisjonell årlig seterdrift med beitende storfe og utslåtter er opphørt for flere tiår siden (Storbråten 2007). Enkelte setervanger er riktignok fremdeles brukbart beitet, da først og fremst av sau; kun noen få med storfe. Beitepresset er på disse er allikevel ikke stort nok for å hindre videre gjengroing. Manuell skjøtsel med rydding av skog i kombinasjon med økt beite, eventuelt slått, er derfor avgjørende for å opprettholde verdiene på de aller fleste lokalitetene. Det er i den sammenheng viktig at fremtidig skjøtsel i størst mulig grad tilpasses de tradisjonelle driftsformene på de respektive setervangene, både når det gjelder valg av beitedyr og type hevd (slått/beite). Ved slått må biologisk materiale fjernes i etterkant for å oppnå ønsket effekt og hindre ekstra næringstilførsel. Bruk av gjødsel er ikke forenlig med bevaring av verdiene, da dette vil føre til økt næringsrikhet og utarming av konkurransesvake naturengarter. For å hindre oppgjødsling vil det også være gunstig at beitedyr som fôres med kraftfôr i minst mulig grad frekventerer vollen. Fremtidig skjøtsel bør i størst mulig grad tilpasses de tradisjonelle driftsformene på de respektive setervangene, både når det gjelder valg av beitedyr og type hevd (slått/beite).

For å ivareta skorpelav på gamle trehus, er det viktig at husene bevares i sin nåværende ubehandlede stand, med nakne og delvis beskyttede tømmervegger. Beising/maling av hytteveggene vil føre til uegnede forhold for lavene. For langsiktig bevaring er det også viktig med tett tak for å hindre råte, med påfølgende sammenrasing av huset.

Til tross for inngjerdet sau på beite, gror setervangen igjen med granskog. Her fra Korbølsætra.

3 Lokalitetsbeskrivelser

Nord-Odal

1. Abborsætra

Naturtype: Erstatningsbiotop
Utforming: Gamle trehus
Verdi: Lokalt viktig (C)
Vegetasjonsregion: Mellomboreal, overgangsseksjon
Hovedtype: Kulturlandskap, seter
UTM: 32VPM5118199944
Kartblad: 2015 IV Odalen
Registrert: 24.06.2008 Kjell Magne Olsen
Hevd: Lav/ingen
Nåværende bruk: Fritidsbolig, noe slått?
Tidligere bruk: Beite og slått

Rød pil på kartet angir løen med gråsbet. Til høyre deler av vangen med de to ut-
husene

Beskrivelse: Abborsætra ligger langt sørøst i Nord-Odal kommune, øst for Austvatn. Vollen er stort sett flat og innegjerdet med sauenettinggjerde (for å holde sauene ute) rundt de tre bygningene; en fjerde bygning ligger utenfor gjerdet på østsiden (jakthytte?). Stedet benyttes sannsynligvis som fritidsbolig. Tunet har i dag ganske frisk fattigeng med skogstorkenebb, enghumleblom og mjørdurt som dominerende arter, samt en del ballblom og geitrams. Det er lite hundekjeks, noe mer stornesle og sølvbunke. Ingen steder har engen helt lav vegetasjon, og den blir tilsynelatende i liten grad beitet eller slått (men Storbråten (2007) hevder at vangen slås hvert år). Arealet regnes som for lite og for lite hevdet til å kartlegges som naturtype, men inneholder bl.a. små mengder av den noe truede vegetasjonstypen skogstorkenebb–ballblomeng (VU; Fremstad og Moen 2001). Dersom skjøtselen tiltar, vil det kunne bli aktuelt å verdisette området. De to løene består av ubehandlet tømmer, og på den lille vokser den sårbare skorpelavarten gråsbet (VU), sammen med fausknål. Fausknål og sukkernål vokser på den store. Ellers ble det registrert hekking av gråfluesnapper og noen dagsommerfugler, bl.a. myrgulvinge. Rundt området er det relativt tett granskog med noe furu og bjørk (bærlingskog). Nord for hovedhuset står en ganske stor, eldre rogn. En liten forekomst av sårbar lavart gir lokaliteten (løene) verdi lokalt viktig C. Bygningene bør ikke stå til forfall. Veggstokkene må imidlertid ikke skiftes ut og veggene bør ikke males eller beises.

Det viktigste er at takene er tette (det er i dag bølgeblikk, så faren er ikke overhengende) og at det ikke tillates oppslag av trær eller busker nær veggene.

2. Bergsætra

Naturtype: Naturbeitemark 99 % og erstatningsbiotop 1 %

Utforming: Frisk fattigeng, gamle trehus

Verdi: Viktig (B)

Vegetasjonsregion: Mellomboreal, overgangsseksjon

Hovedtype: Kulturlandskap, seter

UTM: 32VPN5273200210

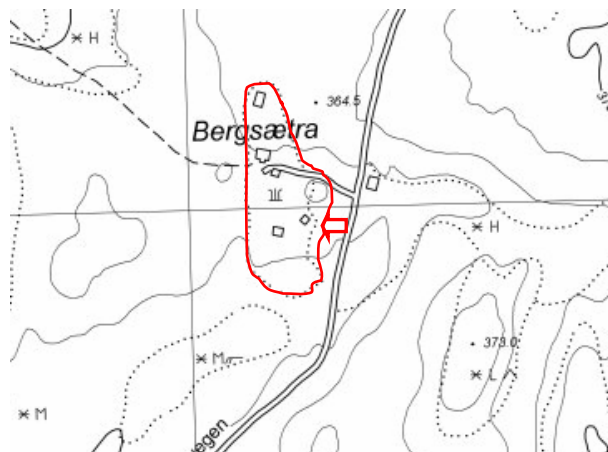
Kartblad: 2015 IV Odalen

Registrert: 24.06.2008 Sigve Reiso, Kjell Magne Olsen og 25.09.2008 Terje Blindheim

Hevd: Svak

Nåværende bruk: Beite (sau?), noe slått

Tidligere bruk: Beite (storfe)/slått

Rød pil på kartet angir løen med gråsbeger.

Nordlige deler av engene ved Bergsætra.

Beskrivelse: Bergsætra ligger i åspartiene nördøst for Austvatn. Vollen heller slakt sørover med flere nokså flate engpartier. Setra var i bruk til ca. 1950. Det beites trolig noe (sau ?) sporadisk i området men beitepresset er lavt. Noe areal rundt husene blir slått, men gress var ikke fjernet ved besøktidspunkt i slutten av september. Engene bærer preg av gjengroing, særlig mot kantene. Frisk fattigeng dominerer. Vei med snuplass er anlagt inn foran den nordligste hytta; dette arealet har ikke lenger naturlig engvegetasjon. Mest artsrik på karplanter var engpartiene lengst nord. Her var det bl.a. innslag av vanlig marinøkkel (NT), småengkall, harerug, aurikkelsvæve og mattesvæve. Vanlige kulturmarksarter var ellers raudknapp, ryllik, gulaks (dominerende art), engfiol, finnskjegg, karve, blåklokke og sumpmaure. Det ble gjort noen funn av engvokssopper i liten skråning mot skog i vest, nedenfor hus. Honningvokssopp, skarlagen vokssopp, beiterødskivesopp. På gammel løe lengst øst ble det registrert store mengder gråsbeger (VU). To individer av svartflekksmyger (NT) ble funnet sammen med fem andre dagsommerfugler. En ung buttsnutefrosk ble funnet, denne kan stamme fra fuktpartiene nord i området.

Gjengroingen fra da området var i mer intensiv bruk er tydelig, med oppslag av gran og ugress i randsonene. Rydding av granoppslag på engareal og felling av grove gran i randsonene bør prioriteres (for å bedre lystilgang). Særlig gjelder dette areal som fremdeles er gressdominert i feltsjiktet. Større løvtrær kan spares. Beitepresset bør økes.

Slått bør opprettholdes, viktig at gress fjernes. Gammel tømmerbygning viktige for kre-
vende lav bør ivaretas i ubehandlet stand og tak sikres for å hindre råde.

Bergsætra er i sakte gjengroing, men har fremdeles rester av artsrike engareal. Rød-
listet karplante og sommerfugl er funnet på enga, sårbar lav er dokumentert på tøm-
merbygning. Totalt sett vurderes området som viktig B.

3. Husmannssætra

Naturtype: -

Utforming: -

Verdi: -

Vegetasjonsregion: Mellomboreal, overgangsseksjon

Hovedtype: -

UTM: 32VPM5118199944

Kartblad: 2015 IV Odalen

Registrert: 24.06.2008 Sigve Reiso

Hevd: Lav/ingen

Nåværende bruk: Noe slått?

Tidligere bruk: Beite (storfe)/slått

Engrester rundt husene omgitt av tett skog.

Beskrivelse: Husmannssætra ligger i åspartiene nördøst for Austvatn. Vollen er flat med et nokså begrenset engareal rundt husene. Setra var i bruk frem til ca. 1960. Sætra ligger på grove morenemasser og har mye stein opp i dagen. Trolig er dagens skjøtsel sporadisk beite og noe slått rundt hytta. Gjengroingen har kommet langt og det gjenstår kun flekker med engvegetasjon av typen frisk fattigeng. Typiske kulturmarksarter er blåklukke, engsoleie, gulaks, harerug, tepperot, sumpmaure, tveskjeggveronika og rødknapp, iblandet lyng og annen skogvegetasjon. I fuktdråg finnes enghumbleblom, hundekjeks, mjødurt, myrhatt, sumpmaure og skogstorkenebb. En del høystammet eldre bjørk og selje står i kantene av enga, yngre grantrær kommer opp under. Rundt sætra står nokså grov og tett barskog som skygger ut mye av tidligere engareal. Engarealene er små, preget av utskygging og gjengroing. Området har ikke naturtypeverdi.

4. Nysætra

Naturtype: Naturbeitemark 99 % og erstatningsbiotop 1 %

Utforming: Frisk fattigeng, gamle trehus

Verdi: Viktig (B)

Vegetasjonsregion: Mellomboreal, overgangsseksjon

Hovedtype: Kulturlandskap, seter

UTM: 32 V 655558 6702358

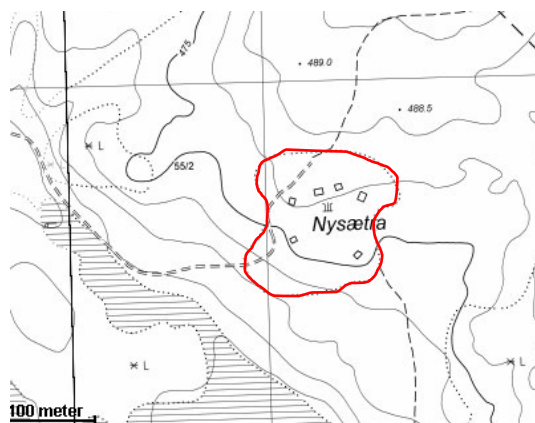
Kartblad: 2015 IV Odalen

Registrert 25.09.2008 Terje Blindheim

Hevd: God

Nåværende bruk: Beite (trolig storfe)

Tidligere bruk: Beite/slått

Beskrivelse: Lokaliteten utgjør en mosaikk av små vanger og skogholt, samt intakte, delvis ødelagte og ruiner av gamle seterhus. Beskrivelsen gjelder hele området. Eneste hevdform i dag er beite, trolig av storfe, men det kan også være sau som går løst i området. Lokaliteten føres derfor til naturbeitemark med undertype frisk fattigeng. Det finnes hvertfall ett gammelt lafta hus som har funksjon for skorpelavsflora knyttet til gammel, tørr barved. Dette faller inn under naturtypen erstatningsbiotop med utforming bygningsmasse. Vegetasjonen er ganske homogen der det er åpen eng med dominans av frisk fattigeng hvor arter som blåklokke, følblom, tiriltunge, hårsveve, tepperot, ryllik, sauesvingel, finnskjegg, skogstorkenebb, blåknapp, legeveronika, aurikkelsveve, gjeldkarve og gulaks inngår. Stedvis har grana tatt overhånd og mer typisk skogsvegetasjon av blåbærtype har overtatt. Det ble funnet ganske mange beitemarkssopp på lokaliteten: skjør vokssopp, liten vokssopp, honningvokssopp, kjeglevokssopp, gul vokssopp, snøhvit vokssopp, engvokssopp, grønn vokssopp, lutvokssopp, tuet køllesopp, gul småkøllesopp, rødskivevokssopp (NT) og skjelljordtunge. Det ble registrert flere rødskivevesopp på lokaliteten, men disse er ikke bestemt.

Området er godt beitet i dag, men det bør ryddes for å åpne for mer lys og gjenskape mer beitemark. Flere av soppartene knyttet til eng er i mindre grad registrert sør i Hedmark tidligere. Funnet av gråsobeger (VU) på gammelt laftet hus utgjør et av flere som er funnet i undersøkelsen i Nord-Odal i 2008. I tillegg til denne rødlistearten ble de noe vanligere artene grønnsotnål, fausknål og skjellnål funnet. Gamle tømmerbygninger utgjør et av de viktigste substratene for disse artene i regionen.

Det bør ryddes en del større granskog og mindre kratt av gran. Bjørk og rogn som tidligere sto åpent bør settes igjen. En stor majestetisk gran som måler nesten en meter i diameter og som er tett besatt med greiner kan stå igjen. Gamle tømmerbygninger bør

ivaretas i ubehandlet stand og tak sikres for å hindre råte. Når huset dette sammen og stokkene eksponeres mot fuktighet klarer ikke artene seg lenger.

Gammel natureng som er rimelig godt hevdet i partier og funn av ganske mange karplanter og beitemarkssopp som har sitt tilhold i kontinuitetsbetinget og ugjødslet eng tilsier verdi som viktig B. Funn av store mengder gråsobeger (VU) på gammel laftet bygning tilsier også verdi B for denne naturtypen.

5. Nersætra

Naturtype: Erstatningsbiotop

Utforming: Gamle trehus

Verdi: Lokalt viktig (C)

Vegetasjonsregion: Mellomboreal, overgangsseksjon

Hovedtype: Kulturlandskap, seter

UTM: 32VPN5194902902

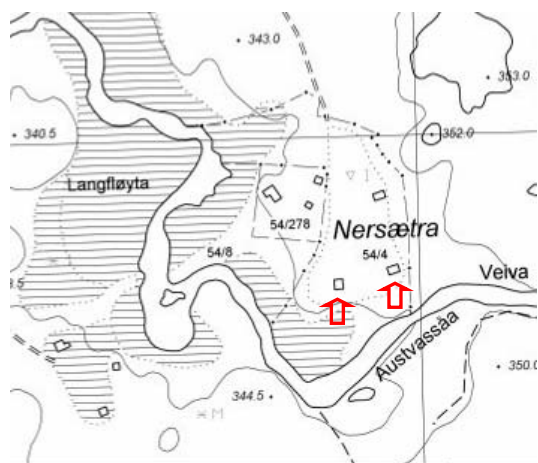
Kartblad: 2015 IV Odalen

Registrert: 25.06.2008 Kjell Magne Olsen

Hevd: Deler av arealet slås som plen, ellers dårlig

Nåværende bruk: Fritidsbolig

Tidligere bruk: Seterdrift frem til ca. 1960

Pilene på kartet angir de to løene med gråsobeger. Til høyre Nersætra sett fra nordenden i retning hovedhuset.

Beskrivelse: Nersætra ligger ved Austvassåa sørøst for Elgsjøen i østre deler av kommunen. Området er ganske flatt, men noen mindre forhøyninger forekommer. Området er ganske velholdt og innegjerdet, men for å holde beitedyr ute, og det er ingen tegn til beiting innenfor gjerdene. Vegetasjonen varierer noe fra del til del innen området. I nordre del er det frisk fattigeng med mye engsoleie, ellers bl.a. engsyre, ryllik, sauesvingel, raudkløver, stemorsblom, harerug, blåkoll og fjelltimotei, samt kulturmarkarter som mattesvæve, blåklokke, sumpmaure, karve og prestekrage. Det er lite hundekjeks og sølvbunke her, men sistnevnte er det mer av i sørenden. De interessante artene finnes kun på tørrere, skrinne, noe oppstikkende småkoller i området og dekker kun små areal, og kvalifiserer derfor ikke som naturtype. Det er også noen områder med skogpreg innenfor gjerdet, og her dominerer smyleeng. Et lite myrsøkk omtrent midt i området med mye myrklegg og noe gulakseng langs kantene. Rundt hovedsætra i nordøst er det et eget gjerde, og innenfor dette er det mer preget av gjengroing enn på de andre engarealene. Hele området bør åpnes opp for beiting, eventuelt skjerme noen områder som i stedet skjøttes ved slått. På løene i sør finnes den sårbare laven gråsobeger (VU), generelt er det lite lav på bygningene; mest på nordveggen på den

sørvestre. Helt i sør, delvis utenfor gjerdet ligger en myr med en liten dam, her er det bra insektliv av bl.a. øyenstikkere. Det er også myrpreget helt i sørvest, da gjerdet omslutter deler av elvebredden. Hytta og vangen som ligger vest for selve setervangen er uinteressant som naturtypeområde. Nersætra kartlegges som erstatningsbiotop på grunnlag av funn av sårbar lavart på trebygning, verdi lokalt viktig C.

6. Skålbergsætra

Naturtype: -

Utforming: -

Verdi: -

Vegetasjonsregion: Mellomboreal, overgangsseksjon

Hovedtype: -

UTM: 32VPN5032703064

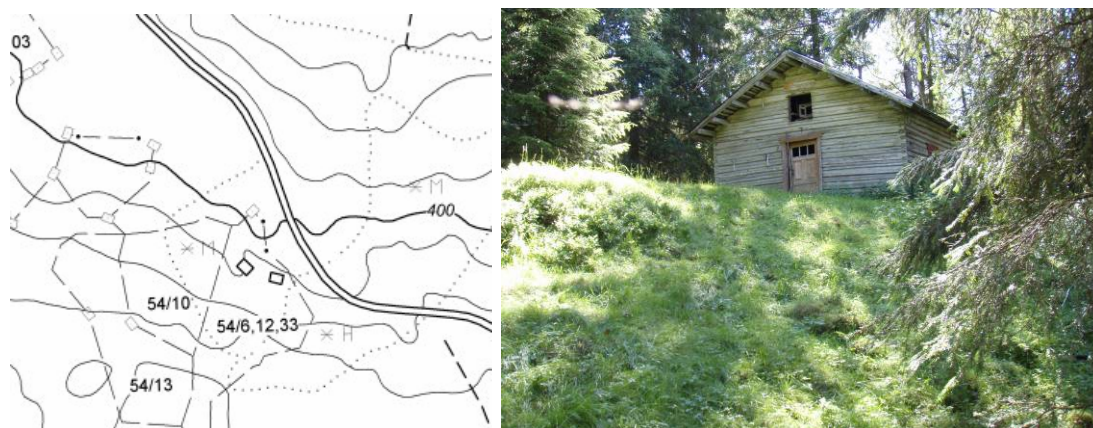
Kartblad: 2015 IV Odalen

Registrert: 25.06.2008 Sigve Reiso, Kjell Magne Olsen

Hevd: Lav/ingen

Nåværende bruk: Sauer beiter i området, hovedhuset er muligens sporadisk i bruk

Tidligere bruk: Seterdrift frem til ca. 1960

Skålbergsetra (søndre), hovedbygningens nordvestside

Beskrivelse: Skålbergsætra ligger øst i kommunen, et stykke nord for Nøkkjtjernet. Terrenget er kupert, med flere skråninger og koller. Det er i dag svært skyggefullt og gjenvekst med gran, til dels av store dimensjoner (opp til 90 cm dbh ble målt), og området er i ferd med å bli en ren skoglokalitet. Det er noe død ved i området, og det er sannsynligvis bedre å la det utvikle seg til skog enn å forsøke å restaurere det som setervoll. Rundt løen (den søndre bygningen) er det bare stornesle og bregner som dominerer. Området er mye brukt av sau, men det er ikke innegjerdet, og beitingen foregår kun tilfeldig. Et par nedfalne uthus og en haug med morkne materialer finnes i området. På den ene nedfalne løen vokser svartsoneskjute (NT). Området har grodd igjen og har ikke naturtypeverdi som kulturlandskap, men vil kanskje på sikt kunne få det som skog (grunnet høy produktivitet og grovvokst skog nær sammenbrudd).

7. Bakkesætra

Naturtype: -

Utforming: -

Verdi: -

Vegetasjonsregion: Mellomboreal, overgangsseksjon

Hovedtype: -

UTM: 32VPN4974201389

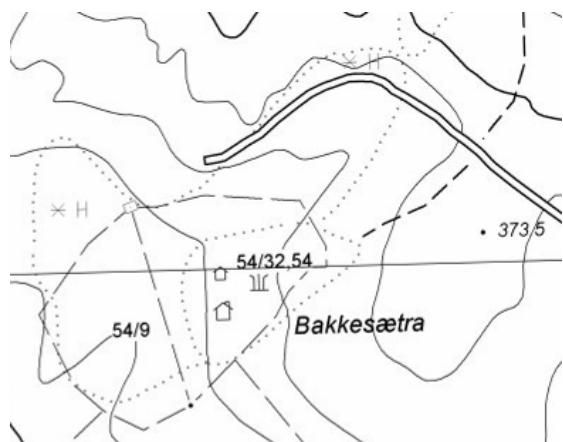
Kartblad: 2015 IV Odalen

Registrert: 25.06.2008 Kjell Magne Olsen

Hevd: Et lite areal slås med Ijå

Nåværende bruk: Fritidsbolig

Tidligere bruk: Seterdrift frem til ca. 1950; beite for ungdyr frem til ca. 1990, da gjerde ble fjernet

Vollen på Bakkesætra sett mot øst

Beskrivelse: Bakkesætra ligger plassert øst i kommunen, like øst–nordøst for Nøkketjernet. Setervollen ligger ganske isolert i skogen, i slakt hellende terreng, lavest i nord, hvor også alle bygninger ligger. Vollen består av smyleeng med en del harerug, raudkløver, ryllik, sumpmaure, gulaks, blåkoll, prestekrage og aurikkelsvæve, samt noe sølvbunke, hundekjeks, finnskjegg og stornesle. Sætra er i bruk som fritidsbolig og er holdt i god stand. Det er svært lite preg av beiting på vollen, og kun et ørlite areal like ved hovedbygningen slås med Ijå. Ellers er det ingen steder med lav vegetasjon. En del gran kommer inn på vollen langs kantene. Det er planer om å rydde vollen (Storbråten 2007). Uthusets vegger har vært behandlet med maling/beis, så her er det lite lav (kun noe grønnsothål registrert). Området har ikke naturtypeverdi på grunn av lite areal og begynnende gjengroing.

8. Nordgardsætra

Naturtype: Erstatningsbiotop

Utforming: Gamle trehus

Verdi: Svært viktig (A)

Vegetasjonsregion: Mellomboreal, overgangsseksjon

Hovedtype: Kulturlandskap, seter

UTM: 32VPN5322105096

Kartblad: 2015 IV Odalen

Registrert: 24.06.2008 Sigve Reiso og Kjell Magne Olsen

Hevd: Lav/ingen

Nåværende bruk: Fritidsbolig

Tidligere bruk: Beite (storfe)/slått

Beskrivelse: Nordgardsætra ligger lengst øst i kommunen mot grensen mot Grue. Setra har nokså flate og grunnlendte voller. Sætra var i tradisjonell bruk frem til etter krigen (Storbråten 07). Nokså store areal mellom en rekke gamle bygninger er fremdeles åpne. Fattig smyleeng dominerer, sammen med seterstorr, finnskjegg og gulaks, samt små innslag av bl.a. ryllik, fjelltimotei, sumpmaure, harerug, rødkløver, aurikkelsvæve og blåklokke. Det er lite hundekjeks og sølvbunke, men noe brignebær. Ved seterveggen vokser humle. Tydelig gjengroing av gran og lyng fra kantene. Engarealene er artsfattige og det er ikke registrert spesielle verdier for biologisk mangfold. Selve engene er derfor vurdert til ikke å ha naturtypeverdi. Slått/beite kan allikevel med fordel gjenopp-tas på hele arealet og skogoppslag ryddes for å holde vollen åpen.

Det er mange gamle ubehandlede seterløene på vollen som har en betydelig verdi for biologisk mangfold i form av krevende knappenålslav. På hele 7 av bygningene ble store mengder av de sårbare gråotbeger (VU) og stautnål (VU) dokumentert. Disse artene har sitt naturlige habitat på tørre grener og stammen av svært gamle bartrær, noe som er svært sjeldent forekommende i Nord-Odals skoger i dag. Artene har derfor pr. i dag sine viktigste forekomster i regionen på ubehandlede tømmervegger og gamle hus. Beising/maling av veggene er derfor negativt. For langsiktig bevaring er det også viktig med tett tak for å ivareta veggene og hindre råte. Noen av bygningene på tunet var allerede nedrast, og selv om den rødlistede svartsoneskjute (NT) ble funnet på en av de råtne veggstokkene, har bygningene uten tvil størst biologisk, og kulturhistorisk verdi som intakte.

De gamle bygningene er registrert som naturtypen erstatningsbiotop med verdi svært viktig A, grunnet den sjelden store tettheten av to sårbare arter.

9. Solørs Østmosæter

Naturtype: Naturbeitemark

Utforming: Frisk fattigeng

Verdi: Viktig (B)

Vegetasjonsregion: Mellomboreal, overgangsseksjon

Hovedtype: Kulturlandskap, seter

UTM: 32VPN5242307231

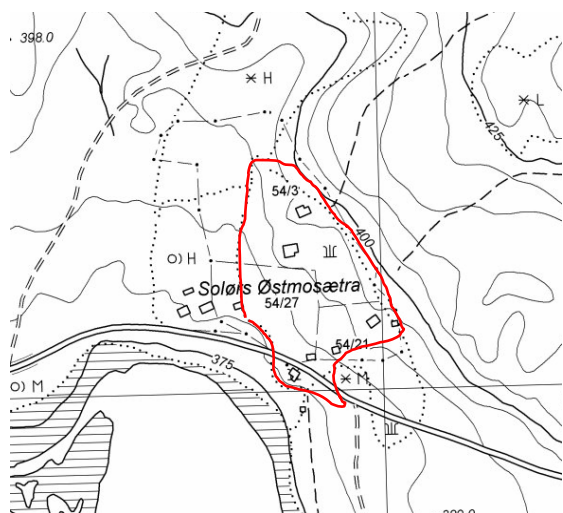
Kartblad: 2015 IV Odalen

Registrert: 24.06.2008 Sigve Reiso og Kjell Magne Olsen og 25.09.2008 Terje Blindheim

Hevd: God

Nåværende bruk: Beite sau og storfe

Tidligere bruk: Beite (storfe)/slått

Solørs Østmosæter, vangen sett mot nord

Beskrivelse: Solørs Østmosæter ligger nord for Lognsjøen, øst i kommunen, nær grensene mot Grue og Åsnes kommuner. Kulturmarka i området består av sør- og vestvendte beitebakker i aktiv bruk. Beitet av ku og sau, senest i 2008, stedvis er det ganske snaubeitet. Selve seterbygningen er innegjerdet, men det er hull i gjerdet, så sau beiter også der, om enn i mindre grad. Også noen små engrester på nedsiden av grusveien. Frisk fattigeng dominerer hele arealet. Kulturbetingede arter som blåklomme, aurikelsveve, gulaks, rødknapp, småengkall, sumpmaure, karve og harerug er vanlige. I tillegg forekommer bl.a. skogstorkenebb, ryllik, finnskjøgg, fjelltimotei, rødkløver, seterstarr, engfiol, stemorsblomst, rødknapp og noe mjødukt. En del sølvbunke finnes i enga. Det er også registrert flere beitemarksopp på lokaliteten som skjør vokssopp, honningvokssopp, mønjevokssopp, gul vokssopp, blektuppet småkøllesopp og limvokssopp. Ingen insekter av interesse ble observert, men potensialet for at enkelte krevende arter lever i området vurderes som god. Taksvale hekker på bygningen. Naturlig og delvis plantet granoppslag inngår mot kantene i nord og i øst. Mellom trærne er det fremdeles saubeitet engvegetasjon, noe som gjør disse arealene godt egnet for restaurering. Beitetrykk bør opprettholdes på hele avgrenset areal, unngå gjødsling eller bruk av kraftfor til beitedyr. Granoppslag på tidligere engareal i nord og øst bør snarest ryddes, hogstavfall må fjernes.

Solørs Østmosæter er en av få setre i kommunen som fremdeles er i god hevd. Ingen spesielt krevende eller rødlistede arter ble funnet, men engene er nokså artsrike med en rekke kulturbetingende sopp og karplanter. Naturtypeverdien er vurdert til viktig B.

10. Rudsætra

Naturtype: Naturbeitemark 90%, slåttemark 9% og erstatningsbiotop 1%

Utforming: Frisk fattigeng, gamle trehus

Verdi: Viktig (B)

Vegetasjonsregion: Mellomboreal, overgangsseksjon

Hovedtype: Kulturlandskap, seter

UTM: 32VPN4960606602

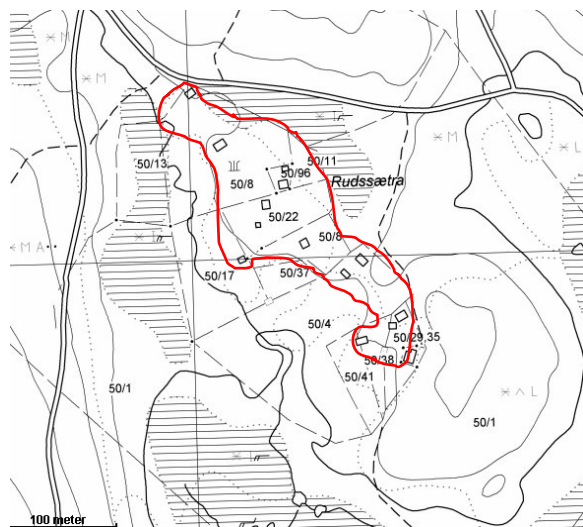
Kartblad: 2015 IV Odalen

Registrert: 25.06.2008 Sigve Reiso og 25.09.2008 Terje Blindheim

Hevd: God/Middels

Nåværende bruk: Beite sau, noe slått

Tidligere bruk: Beite (storfe)/slått

Slåttepåvirket mager eng innenfor gjerde sentralt i området.

Beskrivelse: Setergrend beliggende nordøst for Mo, på flatene sør for Høgbrenna. Gren- da ligger på en nokså flat forhøyning mellom flere myrer. Sau beiter fritt i området, men en del engareal rundt bygningene er gjerdet inn. En mosaikk av frisk fattigeng og finnskjeppeng dominerer beitearealene. Typiske arter er finnskjepp, engsoleie, gulaks, engfrytle, harerug, ryllik, tepperot og aurikkelsveve. Stedvis finnes også fattig fukteng med sølvbunke og harestarr. Innenfor gjerdene til eiendom 50/37 (50/8) sentralt i området var engene slåttepåvirket og noe mer artsrike enn omkringliggende vegetasjon. Enga er nokså grunnlendt og tørr. I tillegg til artene funnet utenfor var det innslag av engkvein, jonsokkoll, rødkløver, tveskjeppveronika, blåklokke, hvitkløver, sølvmyr, prestekrage, harerug, karve, engsyre, sumpmaure, firkantperikum, rødnebb, samt hårsveve og andre svevearter. Den rødlistede beitemarkssoppen musserongvokssopp (NT) ble funnet her sammen med snøhvitvokssopp og honningvokssopp. På flere ubehandlede tømmerbygninger ble de sårbare lavartene gråstobeger (3 bygninger) og stautnål (1 bygning) påvist. Gjengroingen fra da området var i mer intensiv bruk er tydelig, med oppslag av gran i randsonene. Noe rydding av skog er foretatt lengst sør i nyere tid. Rydding av granoppslag og felling av grove gran i randsonene bør prioriteres. Særlig gjelder dette areal som fremdeles er gressdominert i feltsjiktet. Større løvtrær kan spares. Beitepres- set må opprettholdes, mulig økes noe og slått av inngjerdet engareal videreføres. Gamle tømmerbygninger viktige for krevende lav bør ivaretas i ubehandlet stand og tak sikres for å hindre råte.

Rudsætra er i sakte gjengroing, men fremdeles i brukbar hevd. Areal med artsrik beite- og slåttemark av fattig type er fremdeles godt representert. Mest interessant er en ma-

ger slåtteng sentralt med forekomst av rødlistet beitemarksopp. Sårbare lavarter er også dokumentert på gamle seterbygninger. Totalt sett vurderes området som viktig B.

11. Odals Østmosæter

Naturtype: -

Utforming: -

Verdi: -

Vegetasjonsregion: Mellomboreal, overgangsseksjon

Hovedtype: -

UTM: 32VPN4945105543

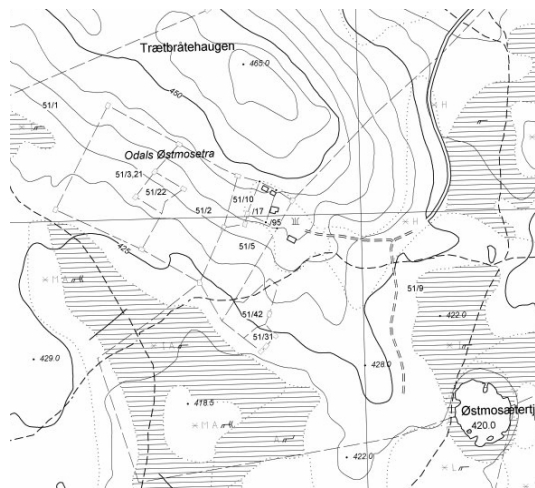
Kartblad: 2015 IV Odalen

Registrert: 25.06.2008 Sigve Reiso

Hevd: Ingen

Nåværende bruk: -

Tidligere bruk: Beite (storfe)/slått?

Noe engrester rundt husene, også her delvis gjengrodd med gran.

Beskrivelse: Odals Østmosæter ligger nordøst for Mo, i de slake sørvendte liene sørøst for Rudsvellhøgda. Store deler av tidligere innmark har hatt ett omløp med gran og er plantet til på nytt. Kun små fragmenter med engrester finnes rundt og innenfor et inngjerdet tun rundt seterbygningen. Fattig finnskjeggeng med mye smyle og lyng finnes utenfor, og mer frodig og nitrogenpåvirket eng innenfor gjerdene, med arter som geiterams, rød jonsokblom, skogstorkenebb og engsoleie. Området har ingen naturtypeverdi.

12. Aurtjennsætra

Naturtype: Erstatningsbiotop

Utforming: Gamle trehus

Verdi: Lokalt viktig (C)

Vegetasjonsregion: Mellomboreal, overgangsseksjon

Hovedtype: Kulturlandskap, seter

UTM: 32VPN5068110058

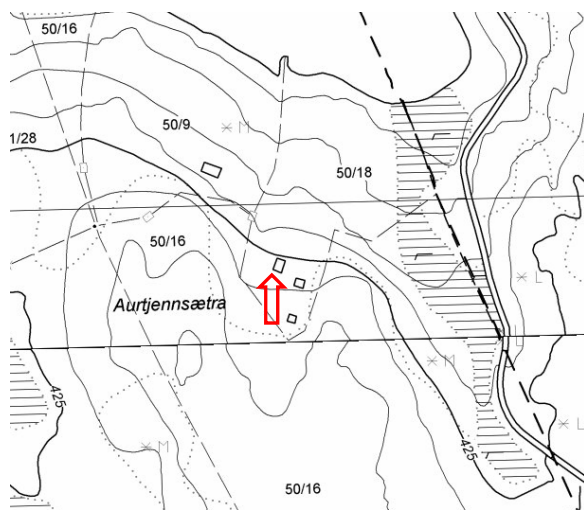
Kartblad: 2015 IV Odalen

Registrert: 24.06.2008 Sigve Reiso

Hevd: Lav/ingen

Nåværende bruk: Fritidsbolig, sporadisk sauebeite

Tidligere bruk: Beite (storfe)/slått

Pil angir løe med gråsobeger.

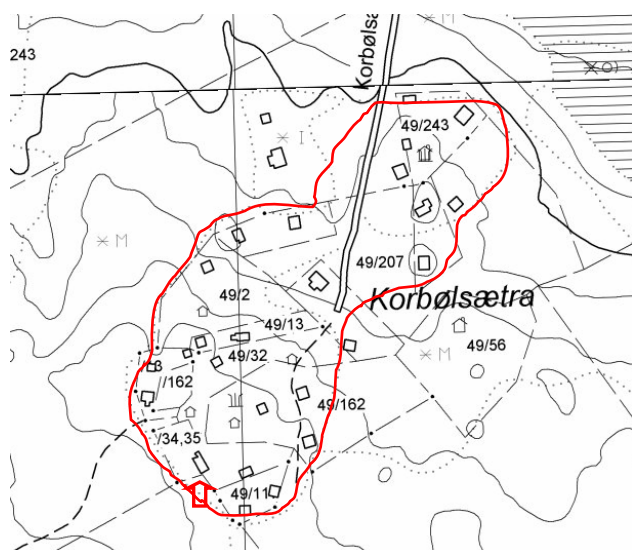

Gammel ubehandlet tømmerbygning med den sårbare gråsobeger på

Aurtjennsætra ligger nordøst for Mo helt på grensen til Åsnes kommune, i nordvendte Beskrivelse: Aurtjennsætra ligger nordøst for Mo helt på grensen til Åsnes kommune, i nordvendte bakker ned mot Aurtjenn. Gjengroingen er kommet langt og det meste er tett granskog av småbregne- og blåbærtype. Små engrester med frisk fattigeng finnes rundt husene, men går raskt over i triviell skogvegetasjon og har ingen naturtypeverdi. På en gammel trebygning i tett granskog ble det funnet små mengder av den sårbare arten gråsobeger. Denne bygningen er avgrenset som en erstatningsbiotop og, til tross for en sårbar art, vurdert til lokal verdi C, grunnet svært sparsom forekomst. Gamle tømmerbygninger viktige for krevende lavarter bør ivaretas i ubehandlet stand og tak sikres for å hindre råte.

13. Korbølsætra

Naturtype: Naturbeitemark 99 %, erstatningsbiotop 1 %
Utforming: Frisk fattigeng, gamle trehus
Verdi: Viktig (B)
Vegetasjonsregion: Mellomboreal, overgangsseksjon
Hovedtype: Kulturlandskap, seter
UTM: 32VPN4945709859
Kartblad: 2015 IV Odalen
Registrert: 25.06.2008 Sigve Reiso og 25.09.2008 Terje Blindheim
Hevd: God hevd
Nåværende bruk: Beite (sau), noe slått
Tidligere bruk: Beite (storfe)/slått

Pil angir løe med stautnål.

Godt beitet engareal ved gammelt fjøs med den sårbare stautnål på

Beskrivelse: Korbølsætra ligger nordøst for Mo, på et slakt kolleparti sørvest for Tannsjøene. Setra har nokså stor dekning av engareal i mosaikk med et 20-talls seterbygninger/hytter. Ellers finnes rydningsrøyser og skigarder, samt flere grove gamle rogn og seljer. Deler av engarealet rundt husene er inngjerdet og deler åpne voller. Sauer beiter fritt i området. Noen melkekyr var i området så sent som i 2005, og seterdrift skal ha pågått frem til 1970-tallet og enkelte år etter dette (senest 2003). Dominerende vegetasjon er frisk fattigeng. Typiske arter er gulaks, ryllik, harerug, fjelltimo-tei, blåklokke og engsoleie. Utenfor gjerdene er beitetrykket godt med tett kortvokst grasdekke. Her finnes et nokså rikt mangfold av beitemarksopp. Hele ni arter ble registrert, og forekom ganske frekvente over mye av arealet: blektuppet småkøllesopp, liten vokssopp, svartdugget vokssopp (NT), honningvokssopp, grønn vokssopp, skjør vokssopp, snøhvit vokssopp, kjeglevokssopp, mønjevokssopp og gul småkøllesopp. Potensialet for flere og mer sopp arter er absolutt tilstede. På gammel løe sørvest i området ble den sårbare skorpelaven stautnål funnet.

Innenfor gjerdene er det mer varierende påvirkning, fra helt gjengrodd til tidvis beite og slått. Noen hager er tydelig nitrogenpåvirket med stornesle, hundekjeks, bringebær og geiterams, andre med mer lik vegetasjon som utenfor. En hage skilte seg ut med liten forekomst av ballblom.

Gjengroingen er tydelig fra kantene med oppslag av både løv og gran. Rydding av treoppslag og felling av grove gran i randsonene bør prioriteres. Særlig gjelder dette areal som fremdeles er gressdominert i feltsjiktet. Større løvtrær bør spares, det gjelder også døde stammer av disse. Nedraste stammer kan evt. fraktes til utkanten av kulturlandskapet. Beitepresset fra sau må opprettholdes og tradisjonell beite av storfe kan med

fordel gjeninnføres. Slått av inngjerdet engareal bør gjenopptas/videreføres. Gamle tømmerbygninger viktige for krevende lav bør ivaretas i ubehandlet stand og tak sikres for å hindre råte.

Korbølsætra er en av de største og best hevdede setrene i kommunen og har lang hevdkontinuitet. Areal med artsrik beite- og slåttemark av fattig type er godt representert, men gjengroing er tydelig i kantene og enkelte inngjerdede areal. Godt beitet areal har en artsrik og individrik beitemarksoppflora med godt potensial for krevende arter. Rødlist lav- og soppart og er dokumentert i området. Totalt sett vurderes derfor området som viktig B.

14. Stømnarsætra

Naturtype: Naturbeitemark 94 %, slåttemark 5 %, dam 1 %

Utforming: Frisk fattigeng

Verdi: Lokalt viktig (C)

Vegetasjonsregion: Mellomboreal, overgangsseksjon

Hovedtype: Kulturlandskap, seter

UTM: 32VPN4750512530

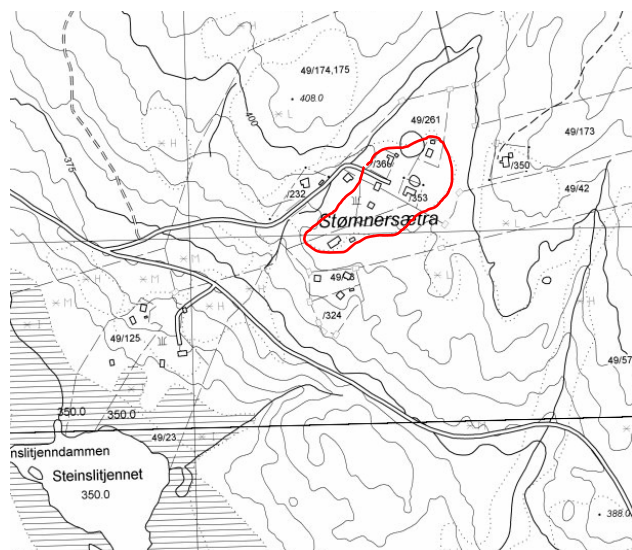
Kartblad: 2016 III Våler

Registrert: 25.06.2008 Sigve Reiso og 25.09.2008 Terje Blindheim

Hevd: Middels hevd

Nåværende bruk: Beite sau, noe slått

Tidligere bruk: Beite (storfe)/slått

Setra sett fra sør, gjødslet eng i forgrunnen.

Beskrivelse: Stømnarsætra ligger sør for Vålhaugen mot grensa til Våle øst i kommunen. Setervangen er slakt sørvest-hellende med mosaikkartet påvirkning. Vestre deler er tydelig gjødselspåvirket med liten artsdiversitet. Kantsoner og inngjerdete hyttetun er noe mer artsrike med preg av kultureng. Frisk fattigeng dominerer, stedvis slåttepåvirket (rundt hytter) og stedvis beitepåvirket av sau (utenfor gjerder). Typiske naturarter er prestekrage, rødknapp (stedvis mye), gulaks, ryllik, blåklokke, tveskjeggveronika, engsoleie, harerug, aurikkelsveve og rødkløver. På mer gjødselspåvirket areal står også stemorsblom, hundekjeks og geiterams. Lupin er i spredning fra en hyttehage. Denne bør aktivt fjernes for å hindre ytterligere spredning. Enkelte signalarter av beitemarksopp er også registrert; kjeglevokssopp, blektuppet småkøllesopp, beiterødskive-sopp og honningvokssopp. Gjengroing er tydelig fra kantene og i enkelte av de inngjerdete hyttetunene. Slått med påfølgende fjerning av dødt gras bør videreføres rundt hyt-

tene på inngjerdet areal, evt. åpne for beite. Beitetrykket kan med fordel holdes oppe, evt. økes, utenfor gjerdene. Gjødsling av engareal bør opphøre. Nordøst i området ligger det en dam. Denne er ikke nærmere undersøkt, men kan ha potensial for krevende insekter og amfibier.

Større seterkompleks med både gjødslede og rester av ugjødslede enger. Noe slått i kombinasjon med sauebeite holder området i brukbar hevd, men gjengroingen er tydelig i kantene. Nokså lite areal med natureng og middels artsdiversitet uten funn av spesielt krevende arter gir lokal verdi C.

15. Hølsetra

Naturtype: Naturbeitemark/slåttemark

Utforming: Frisk fattigeng

Verdi: Viktig (B)

Vegetasjonsregion: Mellomboreal, overgangsseksjon

Hovedtype: Kulturlandskap, seter

UTM: 32VPN4666015027

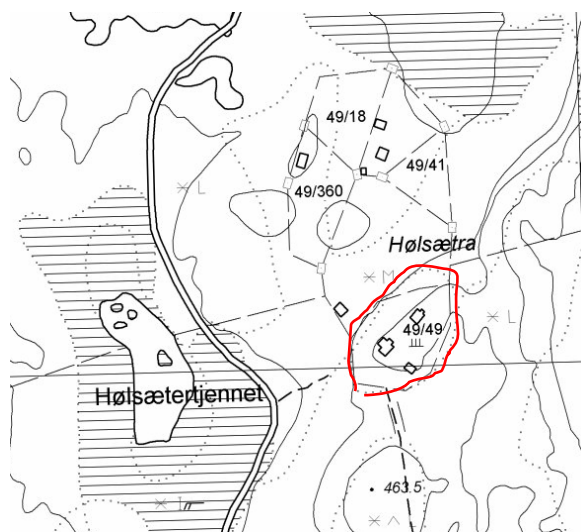
Kartblad: 2016 III Våler

Registrert: 25.06.2008 Sigve Reiso og 25.09.2008 Terje Blindheim

Hevd: God hevd

Nåværende bruk: Slått og sauebeite

Tidligere bruk: Beite (storfe)/slått

Sauebeitet eng i nordvestvendt skråning.

Beskrivelse: Hølsetra ligger rett sør for Skurvsjøen, på grensa mot Åsnes lengst øst i kommunen. Inntakt engareal omfatter en bratt nordvestvendt skråning og flate partier rundt bygninger på toppen. Området er inngjerdet og nokså godt skjøttet, trolig av slått i tillegg til sauebeite. Noen få sauer beitet innenfor gjerdet i juni. Frisk fattigeng dominerer med blåklomme, gulaks, harerug, gullris, tepperot, tveskjeggveronika, småengkall, prestekrage, rødkløver og noen få individer med hanekam. Enkelte signalarter av beitemarksopp er også funnet; honningvokssopp, kjeglevokssopp, gul vokssopp og skjor vokssopp. Slått bør gjenopptas/opprettholdes i hele området. Gran bør ryddes i randsoner. Kan med fordel kombineres med lett beitetrykk (etterbeite). Gjødsling bør unngås. Små areal med nokså velhevdede enger gir verdi viktig B.

16. Paradissætra

Naturtype: -

Utforming: -

Verdi: -

Vegetasjonsregion: Mellomboreal, overgangsseksjon

Hovedtype: -

UTM: 32VPN4578313863

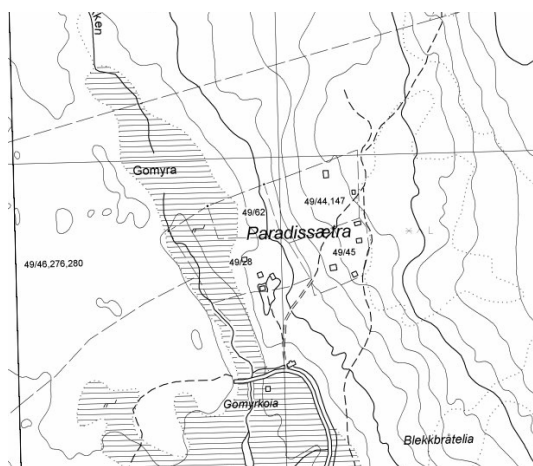
Kartblad: 2016 III Våler

Registrert: 25.06.2008 Sigve Reiso

Hevd: Dårlig/ingen

Nåværende bruk: Spredt sauebeite

Tidligere bruk: Beite (storfe)/slått

Liten engrest i skogen, gammelt fjøs skimtes bak.

Beskrivelse: Paradissætra omfatter tre setervanger i en slak sørvestvendt lside, vest for Vålhaugen. Kulturmarka er stort sett grodd til med kratt og skog. Små engrester finnes spredt i skogen og rundt husene på den vestre vollen, av typen frisk fattigeng og noe finnskjeggeng. Sau beiter tilfeldig i området. Engrestene er små og ikke spesielt artsrike, området er vurdert til ikke å ha naturtypeverdi.

17. Rotsætra

Naturtype: Naturbeitemark 95 %, erstatningsbiotoper 5 %

Utforming: Frisk fattigeng, gamle trehus

Verdi: Viktig (B)

Vegetasjonsregion: Mellomboreal, overgangsseksjon

Hovedtype: Kulturlandskap, seter

UTM: 32VPN4474812147

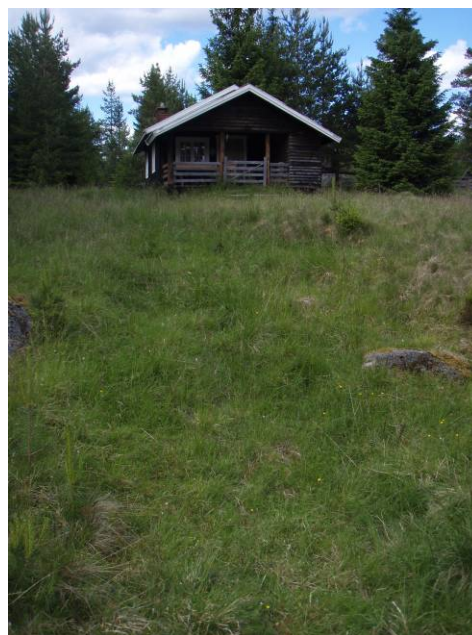
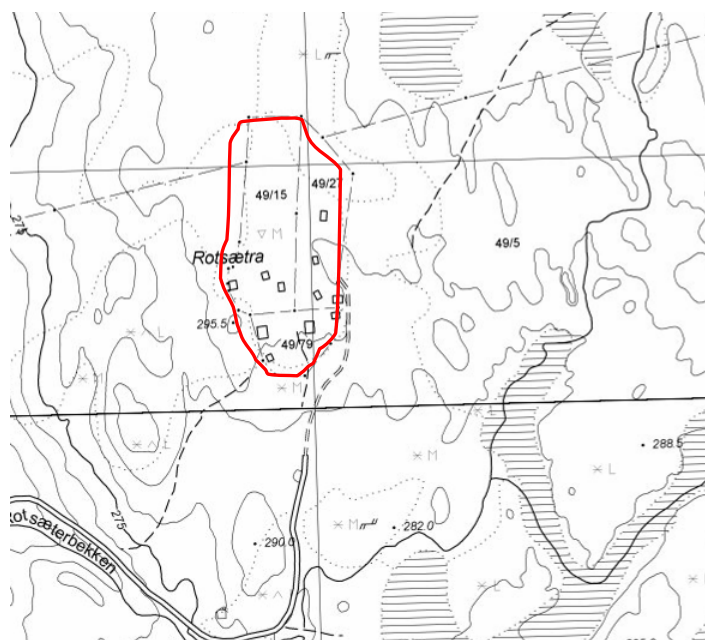
Kartblad: 2015 IV Odalen

Registrert: 13.05.2008 Jon T. Klepsland, 25.06.2008 Kjell Magne Olsen

Hevd: Lav/ingen

Nåværende bruk: Fritidsbolig, tilfeldig sauebeite

Tidligere bruk: Seterdrift frem til ca. 1945

Søndre del av vangen ved Rotsætra

Beskrivelse: Rotsætra ligger øst for Juråa like ved Blautmyra i nordre del av kommunen. Sætra består i dag av ca. 10 bygninger, hvorav én er sammenrast. Vangen er småkupert med små koller og søkk, også noe berg i dagen. Sannsynligvis er det grov bunnmorene i området, og en god del større steiner stikker opp i engene. Hele setra er inngjerdet, men porten står åpen og det er mye sauemøkk innenfor; beitetrykket er rimelig bra mellom tuene. Den søndre vangen er dominert av sølvbunke, ellers finnes her en god del finnskjegg og bl.a. gulaks, harerug, fjelltimotei, sumpmaure, blåklokke, aurikelsvæve og karve. Her finnes også en liten pytt med åpent vann; bl.a. veikveronika vokser i vannkanten. Det er også mye sølvbunke på de to andre vangene, stedvis også mye finnskjegg. I øst er det mye stornesle og sølvbunke. Helt i nord er det nylig ryddet en del skog på et myrlendt område. Engene er generelt ikke særlig artsrike, og naturtypeverdien knytter seg først og fremst til de ubehandlede bygningene. På disse finnes en rik flora av krevende skorpelav: på de to i sørvest og den som nå står lengst i nordøst vokser den sårbare lavarten gråsotbeger (VU), mens stautnål (VU) finnes på fire løer. Også grønnsotnål, skjellnål og den noe sjeldne skigardslav inngår. Den mest nordøstre bygningen er nå sammenrast. Forekomst av to sårbare arter i ganske gode populasjoner gir verdi viktig B. Bygningene bør ikke stå til forfall. Veggstokkene må imidlertid ikke skiftes ut og veggene bør ikke males eller beises. Det viktigste er at takene er tette og at det ikke tillates oppslag av trær eller busker nær veggene.

18. Holtslåtten

Naturtype: -

Utforming: -

Verdi: -

Vegetasjonsregion: Mellomboreal, overgangsseksjon

Hovedtype: -

UTM: 32VPN4373810970

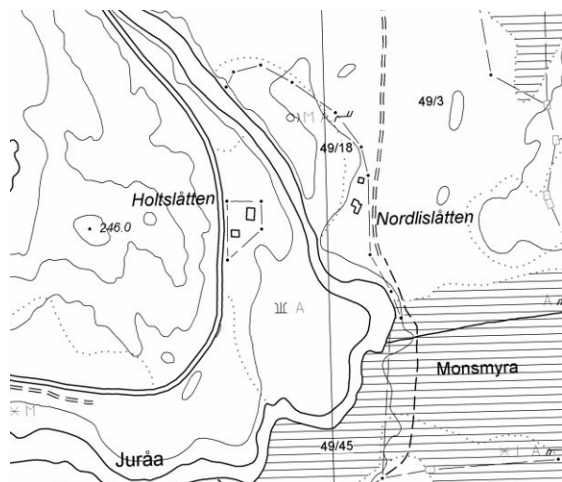
Kartblad: 2015 IV Odalen

Registrert: 13.05.2008 Jon T. Klepsland, 25.06.2008 Kjell Magne Olsen

Hevd: Lav/ingen

Nåværende bruk: Fritidsbolig, hele arealet skjøttes som plen

Tidligere bruk: Utslått og seterdrift frem til ca. 1966

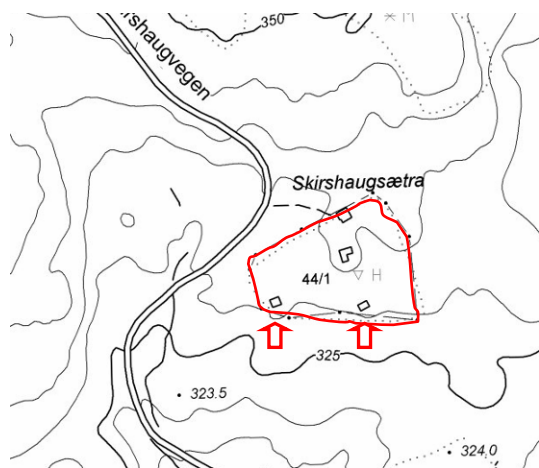

Holtslåtten, innkjørselen

Beskrivelse: Holtslåtten ligger inneklemt mellom Juråa og veien vest for Monsmyra nord i kommunen. Mesteparten av arealet er ganske flatt, men heller svakt nedover langs kantene. Området er inngjerdet og huset benyttes som fritidsbolig. Den tidligere vangen er i dag helt frisert som plen, og er delvis ganske skyggefull som følge av en del store bjørker plantet i rader. Plenen inneholder rudimenter av tidligere slåtte- eller beitemark, representert ved bl.a. ryllik, prestekrage, engfiol, knollerteknapp, raud jonsokblom, tviskjeggveronika, karve, blåklokke og aurikkelsvæve. Myrlendet sør for Holtslåtten har sannsynligvis vært en del av plassen før, men er også uinteressant, til tross for at det beites; bl.a. hanekam, gulaks og sumpmaure finnes her, men vegetasjonen domineres av sølvbunke, finnskjegg og bjørnemose. Holtslåtten har ingen verdi som naturtypelokalitet. Også Nordlislåtten, på den andre siden av elven, er uten naturtypeverdi.

19. Skirshaugsætra

Naturtype: Naturbeitemark 99 %, erstatningsbiotop 1 %
Utforming: Frisk fattigeng, gamle trehus
Verdi: Lokalt viktig (C)
Vegetasjonsregion: Mellomboreal, overgangsseksjon
Hovedtype: Kulturlandskap, seter
UTM: 32VPN4214510470
Kartblad: 2015 IV Odalen
Registrert: 25.06.2008 Kjell Magne Olsen
Hevd: Middels
Nåværende bruk: Beites tilfeldig av sau og hest, fritidsbolig/jakthytte?
Tidligere bruk: Seterdrift frem til 1954, siden slåttonn frem til 1963

Piler angir løer med gråsobeger. Til høyre vangen på Skirshaugsætra i retning den sør-vestre av disse.

Beskrivelse: Skirshaugsætra ligger i lisen øst for Skiren, nokså sentralt i nordre deler av kommunen. Vangen er noe kupert, men heller i hovedsak nedover mot sør. Sætra er innegjerdet, men portene i begge ender står åpne, og hele vangen beites av sau og tidvis av hest. Det ser ut som om portene ikke har vært stengt på lang tid. Det er mye sau i området, og generelt bra beitetrykk. Det er i dag tre bygninger på området; den som lå lengst nord er borte. Østlige deler av vangen er dominert av blåbær og smyle, ellers er det frisk/tørr fattigeng med bl.a. harerug, fjelltimotei, finnskjegg, gulaks, aurikkel-svæve, mattesvæve, ryllik, raudkløver, engfiol, blåkoll, fuglevikke, sumpmaure og berg-røyrkvein. I nord og vest er det mer skogsbeitepreg, delvis med en liten sumpskog og en liten dam som ligger like utenfor gjerdet. I dette området står en gammel selje med bl.a. grynvrøge. I øst domineres vegetasjonen av blåbær og smyle. På de to ubehandlede løene i sør vokser den sårbare laven gråsobeger (VU), sammen med bl.a. krukke-nål og *Candelariella* sp. En ung buttsnutefrosk ble observert. Ganske fint engareal med godt potensial for restaurering, samt bygning med små mengder av sårbar lavart gir verdien lokalt viktig C.

20. Kolstadsætra (Gardsætra)

Naturtype: -

Utforming: -

Verdi: -

Vegetasjonsregion: Mellomboreal, overgangsseksjon

Hovedtype: -

UTM: 32VPN4051709046

Kartblad: 2015 IV Odalen

Registrert: 25.06.2008 Kjell Magne Olsen

Hevd: Lav/ingen

Nåværende bruk: Fritidsbolig

Tidligere bruk: Seterdrift frem til ca. 1900

De eldste bygningne på Kolstadsætra

Beskrivelse: Koldstadsætra, på diverse karter angitt som Gardsætra, ligger sentralt i kommunen, sør for Skiren og øst for Stormyra. Vangen er ganske flat, men noe småkupert. Rundt hele området er det gjerde, og beitende dyr har ikke tilgang til vangen. Området er skyggefullt ettermiddag og kveld, grunnet ganske storvokst granskog i vest og sørvest. Totalt fem bygninger på vangen, hvorav den ene noe falleferdig. På engen, best utviklet nær det gamle seterhuset, finnes en del finnskjegg og smyle, samt bl.a. gulaks, hanekam, harerug, aurikkelsvæve og fjelltimotei. I nordøstre deler er skogen nylig ryddet, her har det tidligere vært blåbærgranskog, og blåbær dominerer nå totalt innimellom de få grantrærne som har fått stå. Det er mye gamle materialer og skrot på området; ingen interessante lavarter ble funnet på ubehandlede materialer. Området har svært lite potensial, grunnet små arealer med engvegetasjon, og registreres ikke som naturtypeområde.

21. Holtsætra

Naturtype: -

Utforming: -

Verdi: -

Vegetasjonsregion: Mellomboreal, overgangsseksjon

Hovedtype: -

UTM: 32VPN3978606087

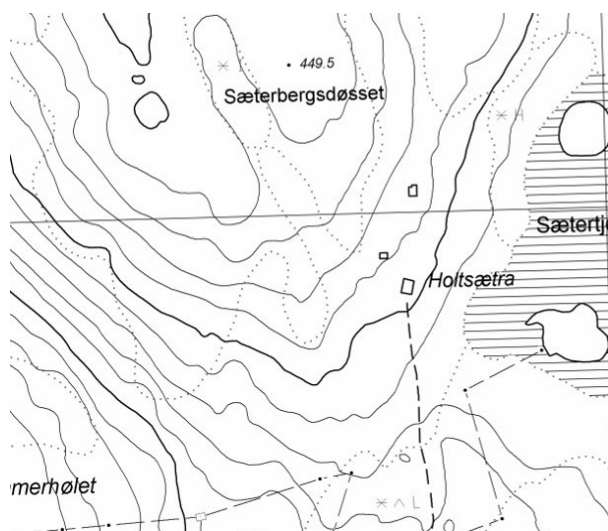
Kartblad: 2015 IV Odalen

Registrert: 26.06.2008 Kjell Magne Olsen

Hevd: Lav/ingen

Nåværende bruk: Fritidsbolig

Tidligere bruk: Seterdrift frem til ca. 1949

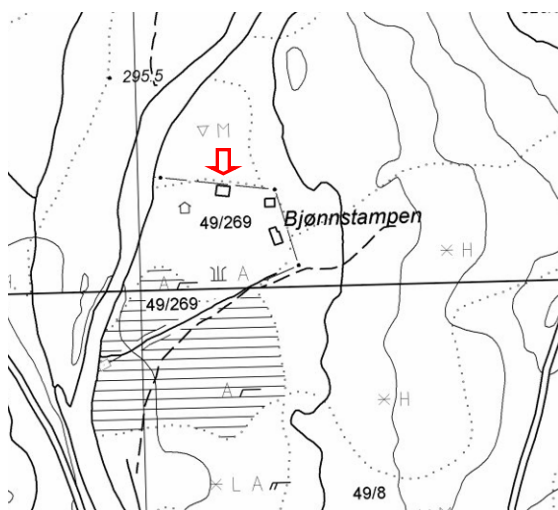

Hovedbygningen på Holtsætra

Beskrivelse: Holtsætra ligger sentralt i kommunen, sør for Skvækmyrhøgda og vest for Geittjennene. Bygningene står på en liten terrasse i en sørøstvendt lise, og er over det hele noe småkupert. Det er ingen gjerder i området, og sau beiter sporadisk på vangen, men beitetrykket er lavt og det er ingen arealer med snaubeitet vegetasjon. Vegetasjonen består av en del smyle og noe sølvbunke, sammen med de mer eller mindre kulturpregete artene mattesvæve, gulaks, ryllik, harerug og setergråurt, samt en del bringebær. Fjelltimotei finnes litt sør for vangen. Små arealer er slått med ljå rundt seterbygningen og bort til dassen, men floraen er ikke mer interessant her enn ellers. Noe av den relativt tette granskogen rundt vangen er hogget i nyere tid; skogen er smyle- og blåbærdominert. Alle bygningene, bortsett fra den sammenraste lengst i nord, er tjærebehandlet, og således uegnede for lav. Den sammenraste ligger for skyggefullt og fuktig til for de sjeldne lavartene. Sju mer eller mindre vanlige dagsommerfuglarter ble observert, sammen med firflekklibelle og firfisle. Området registreres ikke som naturtype.

22. Bjørnstampen

Naturtype: Erstatningsbiotop
Utforming: Gamle trehus
Verdi: Lokalt viktig (C)
Vegetasjonsregion: Mellomboreal, overgangsseksjon
Hovedtype: Kulturlandskap, seter
UTM: 32VPN4426014492
Kartblad: 2015 IV Odalen
Registrert: 26.06.2008 Kjell Magne Olsen
Hevd: Lav/ingen
Nåværende bruk: Fritidsbolig
Tidligere bruk: Seterdrift frem til 1964

Rød pil angir løe med gråsobeger

Det myrlendte området sør for Bjørnstampen til venstre, løeveggen med gråsobeger til høyre.

Beskrivelse: Bjørnstampen (Bjørnstampen) ligger langt nord i kommunen, like øst for Juråa ved Gillermyra. Vangen er todelt; en nedre, helt flat del som er kontinuerlig med myren sør for det innegjerdete området, og en skrånende, noe terrassepreget del i øst, hvorpå to av bygningene står. Det innegjerdete området er ikke tilgjengelig for beitende dyr, men det er også skralt beite – dominert av finnskjegg og bjørnemose, med en del små furu og bjørk. Ellers finnes gulaks, en del sølvbunke, noe smyle, blåklokke og sumpmaure. På de tørrere delene i øst er det bærlyngskog, mye oppslag av bjørk rundt hovedhuset. Engarealene er kun små og nokså artsfattige rester, og har ingen naturtyperverdi. På løen helt nord i området vokser små mengder av den sårbare lavarten grå-

sotbeger (VU). En ung buttsnutefrosk ble også observert i området. Grunnet liten forekomst av en sårbart lav gis den ubehandlede trebygningen status som lokalt viktig naturtypeområde, verdi C. Gamle tømmerbygninger viktige for krevende lavarter bør ivaretas i ubehandlet stand og tak sikres for å hindre råte.

23. Nysætra

Naturtype: Naturbeitemark 99 %, erstatningsbiotop 1 %

Utforming: Frisk fattigeng

Verdi: Viktig (B)

Vegetasjonsregion: Mellomboreal, overgangsseksjon

Hovedtype: Kulturlandskap, seter

UTM: 32VPN4426515374

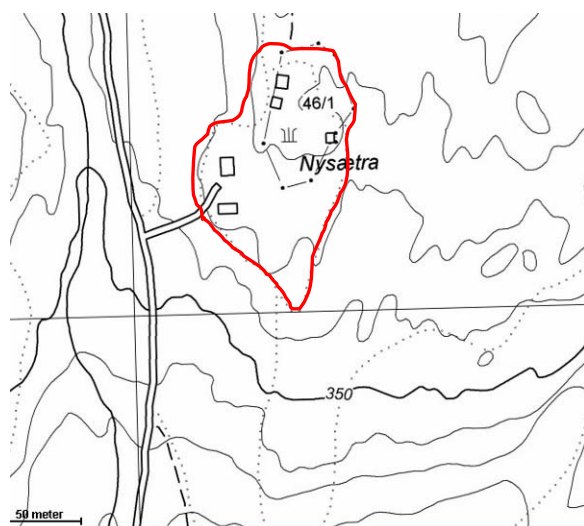
Kartblad: 2015 IV Odalen

Registrert: 26.06.2008 Kjell Magne Olsen

Hevd: Middels

Nåværende bruk: Beite (sau)

Tidligere bruk: Seterdrift frem til 1970

Til vestre ØK med inntegnet avgrensing, til høyre ortofoto fra NorgeiBilder.no.

Nysætra, bygningene utenfor gjerdet, til høyre sauer på beite.

Beskrivelse: Nysætra (Tannes) ligger vest for Juråa langt nord i kommunen, ikke så langt nord for en annen setervoll, Bjørnstampen. Vollen ligger stort sett i skrånende ter-

reng, men et område på toppen er noenlunde flatt, delvis noe nedsenket. Det er beitemark både utenfor og innenfor steingjerde/skigard som avgrenser den gamle setervollen; de to husene i sørvest er sannsynligvis av noe nyere dato. Porten i gjerdet står åpen, og det er stedvis ganske bra beiterykk både utenfor (små flekker) og innenfor gjerdet, inklusive i deler av den omkringliggende granskogen. Utenfor gjerdet er enga dominert av sølvbunke, men med bl.a. ryllik, karve, blåklokke, stemorsblom, finnskjegg og smyle. Gran kommer inn fra kantene, og disse bør ryddes vekk. Utenfor skigarden i vest er det også ganske bra beitet av sau, her beites det også delvis på smyle- og blåbærdominerte områder innimellom grantrærne langs kanten. Innenfor gjerdet, som delvis består av steingjerde, delvis av skigard, er det nesten ikke sølvbunke, men partier med mye smyle. Ellers finnes her bl.a. mattesvæve, blåklokke, gulaks, engfiol, raudkløver, harerug, ryllik, sumpmaure og noe finnskjegg. Små forekomster av hundekjeks og noen partier med stornesle. Myskegras forekommer. Det er stedvis ganske mye oppslag av små grantrær. Helt i nord er det et parti med skog og arealer dominert av smyle eller blåbær/tytebær/smyle. Beitetrykket innenfor gjerdet er ganske bra, særlig i den søndre fjerdedelen. Raudknapp finnes i et lite ubeitet, separat innegjerdet område nord for nordre uthus. Noen av husene består av ubehanlet tømmer, og på det østre uthuset vokser bl.a. den sårbare lavarten gråsobeger (VU), sammen med skjellnål og annet. Av det nest nordligste uthuset er de kun én vegg igjen. Firfisle ble også registrert i området. Totalt er dette et relativt godt ivaretatt seterlandskap, med bra beitetrykk på et nokså stort areal med natureng, samt forekomst av en sårbar lavart, og området gis verdi viktig B.

24. Grytsætra

Naturtype: Parklandskap

Utforming: Allé

Verdi: Lokalt viktig (C)

Vegetasjonsregion: Mellomboreal, overgangsseksjon

Hovedtype: Bjørkeallé

UTM: 32VPN4044916272

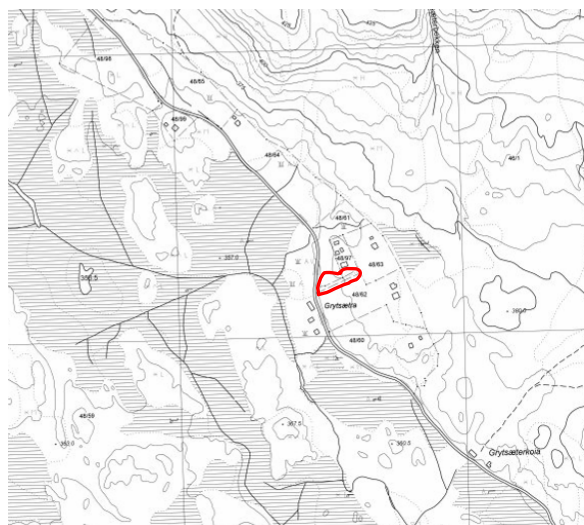
Kartblad: 2015 IV Odalen

Registrert: 14.05.2008 Jon T. Klepsland, 25.06.2008 Kjell Magne Olsen

Hevd: Varierende

Nåværende bruk: Fritidsboliger, beite (storfe/sau)

Tidligere bruk: Trolig seterdrift helt fra 1600-tallet, avsluttet 1949

Rød strek angir bjørkeallé pluss gammel rogn; til høyre gammelhusene på Grytsætra, sett mot vest

Beskrivelse: Grytsætra er ei stor og kompleks setergrend nesten helt nord i kommunen, vest for Grytberget og like ved grensen til Stange. Mye av beitemarka er ganske flat eller svakt hellende og myrlendt, men et parti rundt de gamle seterhusene er mer høye-religgende. Både storfe (noen titalls dyr) og sau beiter i området. Beiteområdene består av store myrområder som er mer eller mindre nylig ryddet og grøftet. Det er stort sett fattig vegetasjon, dominert av myrull, på myrene, på noe tørrere engpartier er det mye sølvbunke. Særlig på kollen som gammelsetra ligger på er det ganske snaubeitet mellom tuene. Her finnes bl.a. mattesvæve, blåklokke, sumpmaure, ryllik, jonsokkoll og aurikkelsvæve. Bak gammelsetra ligger en relativt nyanlagt (eller restaurert) dam, her finnes bl.a. ballblom. Enkelte deler av grenda, bl.a. dammen og gammelsetra, er utegjerdet fra beite. Bjørkealleen langs veien opp til gammelsetra er kartlagt som naturtypen parklandskap, utforming allé, med verdi C. Dette er en eldre bjørkeallé hvor trærne er 40-50 cm dbh og foreløpig uten råtedannelse av betydning. Den store, hule rognen på enga nord for alleen inngår i avgrensingen. Flaggspett hekker i rognen nord for bjørkealléen og en engstelig gulerle ble observert ved dammen. Også andre steder i setergrenda står alléer av bjørk, men disse er ikke kartlagt. Ingen av bygningene er egnede som substrat for sjeldne og truede lavarter. Selve setergrenda er funnet å ikke kvalifisere som naturtype, grunnet dårlig kontinuitet i hevd, men en bjørkeallé er tatt med under noe tvil, da store gamle trær, også av bjørk, er sjeldne i landskapet; verdi C. Trærne må ikke felles, og eventuelle oppslag rundt stammene må fjernes.

25. Vatningsætra

Naturtype: -

Utforming: -

Verdi: -

Vegetasjonsregion: Mellomboreal, overgangsseksjon

Hovedtype: -

UTM: 32VPN3756909458

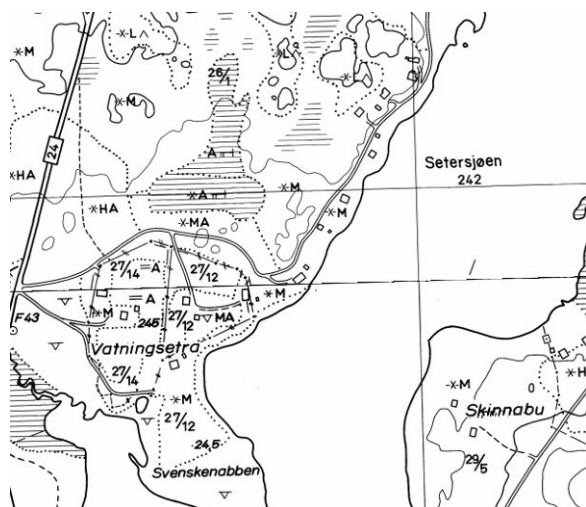
Kartblad: 2015 IV Odalen

Registrert: 26.06.2008 Kjell Magne Olsen

Hevd: Lav

Nåværende bruk: Fritidsboliger, beite (hest)

Tidligere bruk: Seterdrift frem til 1954 (Øststuvangen) og 1959/60 (Monstuvangen). På Monstuvangen ble det siden dyrket korn frem til 1980-tallet

Vatningsætra

Beskrivelse: Vatningsætra ligger langs Rv24, ved vestsiden av Setersjøen nord for Bruvoll. Området er ganske flatt, sannsynligvis på en elveslette dannet av glasifluvialt materiale, hovedsakelig sand. Seterområdet består av opprinnelig tre vanger og er stort og komplekst, men mange bygninger og fritidseiendommer. Noen små arealer er inngjerdet med strømgjerde og brukes tidvis som hestebeite. Store arealer, også innenfor hestebeiteområdene, er dekket av bringebær og/eller geitrams, ellers finnes en del sølvbunke. Sumpmaure, prestekrage, blåklomme, blåknapp, ryllik, gulaks, raudknapp, engfiol, mattesvæve, aurikkelsvæve, fuglevikke og jonsokkoll finnes spredt i området, men ingen steder finnes fine enger med flere av artene i gode bestander. Ved den sørligste hytta (Pålsbu) er vegetasjonen klippet som plen, men uten interessant flora. Mye at det undersøkte området er skog. Bl.a. finnes myskgras i skogen. Det er ingen ubehandlete bygninger i området, unntatt en liten del av løen helt i vest, men heller ikke denne har noen interessant lavflora. Vest for seterområdet ligger en ganske stor rasteplass langs veien (antakelig lå den tredje vangen, Plassvangen, her). Området er svært gjengrodd og dårlig skjøttet og kvalifiserer ikke til naturtypeområde.

26. Skinnabu

Naturtype: -

Utforming: -

Verdi: -

Vegetasjonsregion: Mellomboreal, overgangsseksjon

Hovedtype: -

UTM: 32VPN3788709319

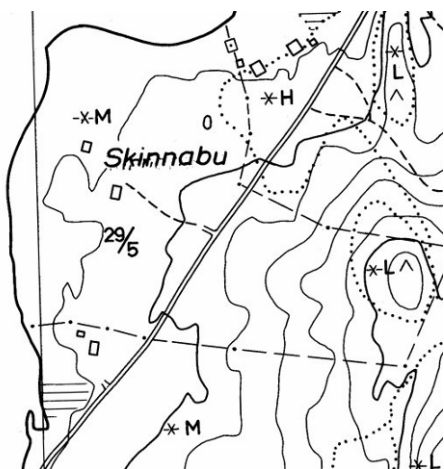
Kartblad: 2015 IV Odalen

Registrert: 26.06.2008 Kjell Magne Olsen

Hevd: Lav

Nåværende bruk: Fritidsbolig

Tidligere bruk: Seterdrift trolig frem til ca. 1900. Tilholdssted for flyktninger under 2. verdenskrig

Skinnabu

Beskrivelse: Skinnabu (Skinnarbu) ligger på sørsiden av Sætersjøen nord for Bruvoll, vis-à-vis Vatningsætra. Vollen er en slakt hellende bakke ned mot Sætersjøen. I østre deler av vollen står to bygninger som tilsynelatende flittig benyttes som fritidsboliger, den ene ganske ny, samt to buer. Bygningen som er indikert på kart vest i området er borte. Hele vangen er innegjerdet, og den beites ikke. Rundt vangen er det bare skog, og selv om sau går i nærområdet er de neppe ofte her (kanskje bortsett fra langs vannet). Sannsynligvis blir området heller ikke slått/klippet. Innenfor gjerdet er det en del bærlyngskog med mye smyle, ellers er det noe sølvbunke og en del oppslag av rogn, samt noe hundekjeks. Et lite parti ved den nordre hytta kan kalles tørrbakke med ganske lavvokst vegetasjon, her finnes bl.a. prestekrage, gulmaure, raudkløver, blåklokke, engfiol, ryllik, harerug, blåknapp, dunkjempe og flere eksemplarer av krattsøleie. Alle disse indikerer at området i tidligere tider har vært slått eller beitet. Det er også en del groblad. Til tross for den lille flekken med interessant flora vurderes området til å ikke ha naturtypeverdi.

27. Bjørnstadsætra (østre)

Naturtype: -

Utforming: -

Verdi: -

Vegetasjonsregion: Mellomboreal, overgangsseksjon

Hovedtype: -

UTM: 32VPM3440898019

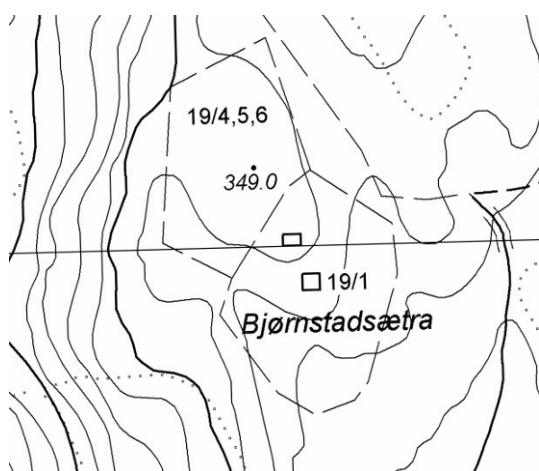
Kartblad: 2015 IV Odalen

Registrert: 26.06.2008 Kjell Magne Olsen

Hevd: Lav

Nåværende bruk: Fritidsbolig

Tidligere bruk: Seterdrift frem til slutten på 1920-tallet. Slått under krigen og noe iet-terkant

Bjørnstadsætra sett mot vest

Beskrivelse: Østre Bjørnstadsætra ligger sørvest i kommunen, øst for innsjøen Store Bjerten og Bjertberget. Vangen er sterkt skrånende, hovedsakelig mot nord, men den ligger i noen grad på en liten rygg. Sørøst i området er det anlagt en dam som bl.a. inneholdt froskerumpetroll. Det ble ikke observert tegn til beiting, selv om det går sau i nærområdene. Deler av vangen er slått, og høyet er delvis fjernet. I vangen er det mye kvitbladtistel, ellers bl.a. engfiol, raudkløver, mattesvæve, blåkoll, gulaks, blåklokke, jonsokkoll, ryllik og noe finnskjegg. Utenfor slått område dominerer smyle og sølvbunke. Nord for hytta, som er i aktiv bruk som fritidsbolig, dominerer smyle og blåbær, sammen med en del myskegras og noe hengjeaks. Alle bygningene er overflatebehandlet, så det er ikke forhold for skorpelav. Den sørligste store bygningen på ØK er redusert til ei lita bu, og det er i tillegg oppført ei bu sørvest for og en dass nordvest for hovedhuset. Alt i alt regnes plassen som ikke kvalifisert til naturtypeområde, grunnet små restarealer med natureng, selv om den antakelig ved noe mer slått og beite kan restaureres til et brukbart seterlandskap.

28. Sundsætra (Sundvangen)

Naturtype: Naturbeitemark 99 %, erstatningsbiotop 1 %

Utforming: Frisk, næringsrik "natureng" og gamle trehus

Verdi: Lokalt viktig (C)

Vegetasjonsregion: Mellomboreal, overgangsseksjon

Hovedtype: Kulturlandskap, seter

UTM: 32VPM3284898643

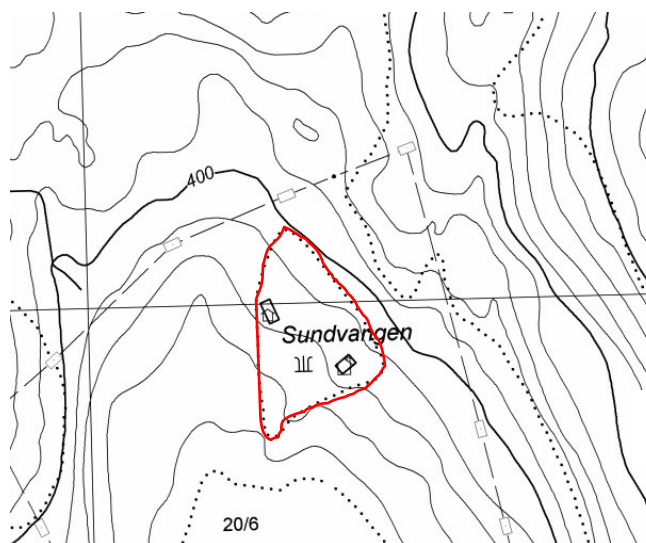
Kartblad: 1915 I Eidsvoll

Registrert: 26.06.2008 Sigve Reiso

Hevd: Lav

Nåværende bruk: Svakt beite sau

Tidligere bruk: Beite (storfe)/slått

Setervangen sett fra vestsiden

Beskrivelse: Sundsætra ligger i sørvendte lisider nord for Vesle Bjerten, lengst vest i kommunen nær grensen mot Eidsvoll. Frisk næringsrik eng dominerer. Typiske arter er mjødukt, jonsokblom, skogstorkenebb, engsyre, enghumleblom, ryllik, engsoleie, rød-kløver og firkantperikum. Jevnt innslag av tyrihjelms, geitrams, bringebær og hundekjeks tyder på gjengroing, stedvis oppslag av stornesle antyder på en viss gjødselspåvirkning. Noe tilfeldig sauebeite foregår i området, men dette er ikke nok til å forhindre fortsatt gjengroing. Slått evt. mer intensivt beite, helst med storfe, bør igangsettes raskt. Næringsrike enger gror svært raskt igjen. Gjødsling eller dyr på kraftfor bør unngås for å hindre ytterligere dominans av nitrofile arter. Gran-løvoppslag bør ryddes i kantene. To gamle tømmerbygninger ligger i utkanten av engarealet. På den østlige av disse ble den sårbare stautnål registrert. Gamle tømmerbygninger viktige for krevende lav bør ivaretas i ubehandlet stand og tak sikres for å hindre råte.

En av få setervanger på frisk og næringsrik mark i kommunen. Tydelig gjengroingspreg og noe gjødselspåvirkning er negativt. Sammen med liten forekomst av sårbar art på gammel løe vurderes området totalt sett til verdi C.

29. Sandssætra

Naturtype: Naturbeitemark 99 %, erstatningsbiotop 1 %

Utforming: Frisk fattigeng, gamle trehus

Verdi: Lokalt viktig (C)

Vegetasjonsregion: Mellomboreal, overgangsseksjon

Hovedtype: Kulturlandskap, seter

UTM: 32VPM3680295953

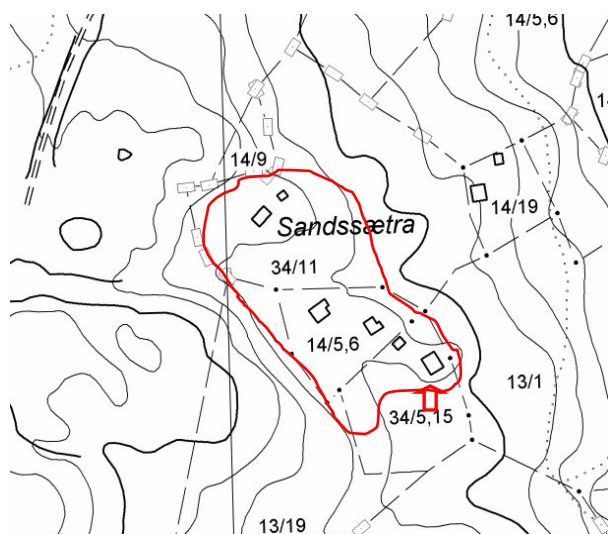
Kartblad: 2015 IV Odalen

Registrert: 26.06.2008 Sigve Reiso

Hevd: Lav/ingen

Nåværende bruk: Svakt beite sau

Tidligere bruk: Beite (storfe)/slått

Pil viser løe med stautnål.

Engrester rundt bygninger, granoppslag ses i kantene.

Beskrivelse: Sandssætra ligger i toppområdet av åspartiene mellom Sandsjøen og kommunedelet mot Eidsvoll. Setervangene er preget av sterk gjengroing, hovedsakelig med granskog. Kun små fragmenter av engareal gjenstår rundt bebyggelse og i små glenner i skogen. Middels artsrik frisk fattigeng og finnskjeppeng dominerer på disse restene. Mest interessante funn på engarealene var ett individ av den rødlistede sommerfuglen grønn metallsvermer (NT). I tillegg ble den sårbare laven stautnål funnet på gammel løe lengst sør i området. Avgrenset areal bør raskt åpnes opp, skog ryddes og slått/beite gjenopptas/økes. Gamle tømmerbygninger viktige for krevende lav bør ivaretas i ubehandlet stand og tak sikres for å hindre råte.

Små engrester i sterk gjengroing. Funn av rødlistet insekt knyttet til kulturmark, samt gammel løe med sårbar lavart hever området som helhet opp på laveste naturverdi, lokal verdi C.

30. Ekornholsætra

Naturtype: Naturbeitemark

Utforming: Frisk fattigeng

Verdi: Lokalt viktig (C)

Vegetasjonsregion: Mellomboreal, overgangsseksjon

Hovedtype: Kulturlandskap, seter

UTM: 32VPM3779292816

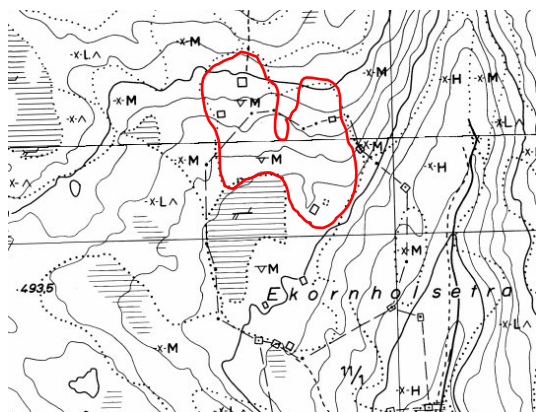
Kartblad: 2015 IV Odalen

Registrert: 26.06.2008 Sigve Reiso

Hevd: Lav/ingen

Nåværende bruk: Svakt beite sau?

Tidligere bruk: Beite (storfe)/slått

Nokså store areal med fremdeles åpne engareal, gjengroing i kantene

Ekornholsætra ligger på høydene vest for Songkjølen vest i kommunen. Setervangene har fremdeles nokså store areal med åpen engvegetasjon i sørvendte bakker, men området er i rask gjengroing. Middels artsrik frisk fattigeng dominerer, hvor arter som ryllik, engsoleie, engsyre, tveskjeggveronika, tepperot, rødkløver, hvitkløver, hvitbladtistel, gulaks, harerug, jonsokkoll og flere svevearter inngår. Mulig området beites noe av sau, men beitetrykket er altfor lavt. Oppslag av gran, samt innslag av einstape, bringebær, hundekjeks og geiterams tyder på dårlig hevd. Skog bør ryddes, både på enga og i kantene, samt skjøtsel i form av slått og/eller beite bør snarest igangsettes.

Nokså store areal med fremdeles åpne engareal med middels artsrik karplanteflora gir lokal verdi C.

Sør-Odal

31. Toerkoia

Naturtype: -

Utforming: -

Verdi: -

Vegetasjonsregion: Mellomboreal, overgangsseksjon

Hovedtype: -

UTM: 32VPM5386794479

Kartblad: 2015 IV Odalen

Registrert: 27.06.2008 Kjell Magne Olsen

Hevd: Lav/ingen

Nåværende bruk: Militærbrakke (Heimevernet), eid av Sør-Odal kommune

Tidligere bruk: Seterdrift fra ca. 1936 til 1949

Toerkoia, hovedhuset i bakgrunnen

Beskrivelse: Toerkoia ligger langt nordøst i Sør-Odal kommune, 1,5 km sør for elva Kugga. Vangen er ganske flat, men noe småkupert og med en del større morenesteiner stikkende opp. Det er generelt svært gjengrodd med bjørk, selje, gran, rogn og viere. Området hevdes ikke ved verken slått eller beite. De skrinne engene inneholder bl.a. gulaks, fuglevikke, prestekrage, seterstorr, noe sølvbunke og en del smyle. De tre bygningene disponeres av heimevernet. Det er kun en liten del av uthuset som har ubehandlet tømmer; muligens vokste her den vanlige knappenåslaven fausknål. Engarealene er små, preget av utskygging og gjengroing. Området har ikke naturtypeverdi.

32. Jerstadsætra og Osvangen

Naturtype: Naturbeitemark 99 %, erstatningsbiotop 1 %

Utforming: Frisk fattigeng, gamle trehus

Verdi: Lokalt viktig (C)

Vegetasjonsregion: Mellomboreal, overgangsseksjon

Hovedtype: Kulturlandskap, seter

UTM: 32VPM5597393120

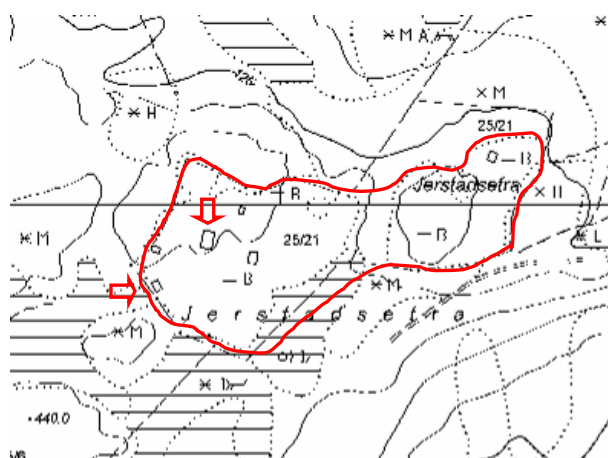
Kartblad: 2015 IV Odalen

Registrert: 27.06.2008 Kjell Magne Olsen

Hevd: Lav/ingen

Nåværende bruk: Kun tilfeldig bruk av turgåere, muligens også som jakthytte

Tidligere bruk: Området brukt antakelig fra 1700-tallet og frem til 1910. Periodevis har det vært fast bosettelse parallelt med seterdrift, samt i perioden frem til ca. 1950; etter dette en periode kun bebodd om sommeren. I første halvdel av 1900-tallet ble det gravd diker og brutt en del ny jord

Avgrensing av naturbeitemarka, samt piler mot løene med gråsbeger; til høyre hovedhuset på Jerstadsætra sett mot nordvest

Beskrivelse: Jerstadsætra/Osvangen ligger helt nordøst i kommunen, kun en liten kilometer fra kommunegrensa mot Kongsvinger. Dette er et stort og ganske komplekst seterlandskap med et stort antall bygninger (noen sammenraste) og flere mer eller mindre separate vanger. Sætra er ikke i regulær bruk, men døra står åpen for forbipasserende (hyttebok dokumenterer noe av trafikken). Hele området er noe kupert, og få enger er helt flate over store arealer. Engene i øst er dominert av smyle, og gran er i ferd med å overta deler av engarealene. I midtpartiet er det ganske myrete forhold. På vangene ellers i området er det frisk fattigeng med bl.a. ryllik, prestekrage, blåklokke, matte-svæve, raudkløver, beitesvæve, harerug, gulaks, hanekam, jonsokkoll, fuglevikke, flekkmarihand og småengkall. De to sistnevnte på enga like vest for hovedhuset. Ellers finnes noe finnskjegg, men lite sølvbunke, samt en del spredte, halvstore graner. Nær den østre løen står en stor rogn med bl.a. grynvreng. Det er i dag ingen tydelige tegn til verken beite eller slått i området. På løen i øst er taket delvis sammenrast og meget dårlig, veggene, både ute og inne, er dekket av lav, alger og slimsopp. Omtrent midt i området står en dårlig vedlikeholdt campingvogn. Redskapsboden nord for hovedhuset har også dårlig tak; det samme gjelder løen i sørvest. Løen rett vest for den store låven er helt sammenrast. Låven og hovedbygninger er i OK stand. I tillegg finnes en dass sørvest for hovedhuset. Alle bygninger unntatt hovedhuset består av ubehandlet tømmer. På den store låven vest for hovedhuset vokser den sårbare skorpelaven gråsbeger (VU), sammen med bl.a. fausknål. Gråsbeger finnes også på den lille, falleferdige løen helt i sørvest. Jerstadsætra er et stort område som relativt enkelt kan restaureres

til et verdifullt seterlandskap ved intensivt beite og/eller slått, samt rydding av trær og kratt, men det er i ferd med å miste sin verdi. Ingen av bygningene er i særlig grad vedlikeholdt den senere tid. Totalt gis området, på basis av noe interessante enger og forekomst av en sårbar lavart, verdi lokalt viktig C.

33. Trondsætra/Einsætra

Naturtype: Erstatningsbiotop

Utforming: Gamle trehus

Verdi: Lokalt viktig (C)

Vegetasjonsregion: Mellomboreal, overgangsseksjon

Hovedtype: Kulturlandskap, seter

UTM: 32VPM5414391104

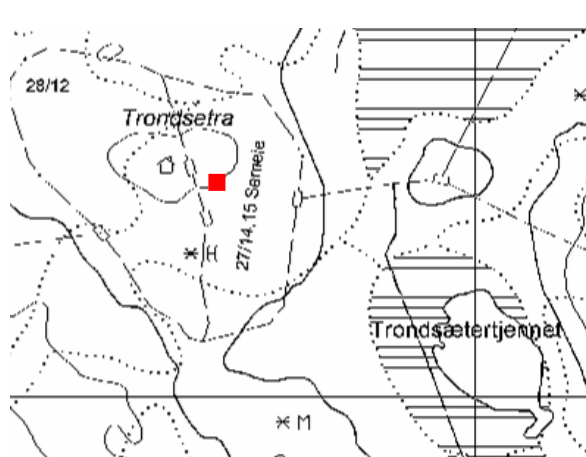
Kartblad: 2015 IV Odalen

Registrert: 27.06.2008 Kjell Magne Olsen

Hevd: Lav/ingen

Nåværende bruk: Fritidsbolig

Tidligere bruk: Seterdrift allerede fra 1500-tallet, nedlagt i 1948. Angivelig var det hele sju fjøs på setra en periode (slutten av 1800-tallet?)

Den nedraste løen ved Trondsætra (omtrentlig angitt ved en rød firkant i kartet), fremdeles med den sårbare lavarten gråsobeger

Beskrivelse: Trondsætra/Einsætra ligger ganske langt nord i kommunen, øst for søndre del av Storsjøen og opp mot Hedenhøgda. Vangen er relativt flat og tuete, dominert av seterstor og smyle og med mye blåbær, særlig i kantene. Ellers finnes bl.a. noe finnskjegg og en del bringebær, samt noe sølvbunke. En god del oppslag av bjørk og noen små graner. Skogen rundt består av relativt storvokst men glissen granskog, dominert av smyle og blåbær i feltsjiktet. Ingen tegn til slått eller beite og ingen steder med helt lav vegetasjon. Den gamle seterbygningen er borte og erstattet med en ny hytte, oppført i 1995. Denne er i god stand og overflatebehandlet med beis. Øst i området ligger en sammerast løe. På denne vokser fremdeles den sårbare skorpelaven gråsobeger (VU), sammen med bl.a. melskjell, men de er der sannsynligvis på lånt tid. Det er ikke noe tak til å beskytte veggstokkene, og det hele vil relativt raskt råtne bort. Rudimenter av en sårbar lavart på en nedrast løe gir under tvil lokaliteten verdi lokalt viktig C.

34. Ånerudmyra / Ånerudvangen / Ånerudsætra

Naturtype: Slåtteng

Utforming: Frisk/tørr, middels baserik eng og frisk næringsrik "natureng"

Verdi: Svært viktig (A)

Vegetasjonsregion: Sørboreal, overgangsseksjon

Hovedtype: Kulturlandskap, seter

UTM: 32VPM5933772129

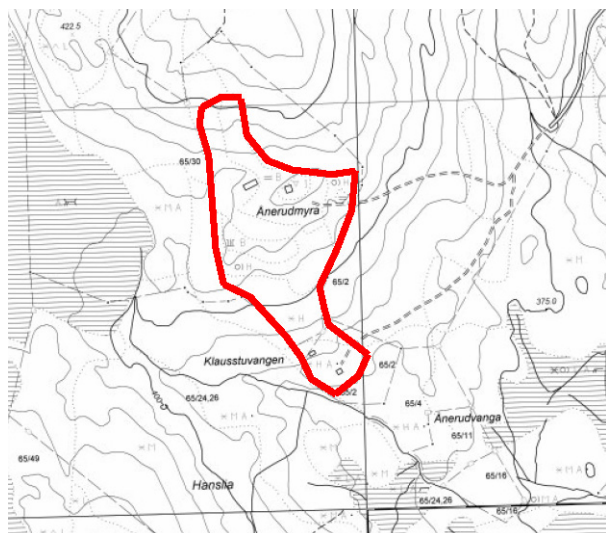
Kartblad: 2015 II Kongsvinger

Registrert: 27.06.2008 Sigve Reiso

Hevd: Lav/middels

Nåværende bruk: Tidvis slått?, beite?

Tidligere bruk: Slått/beite (storfe)

Åpne artsrike enger rundt Ånerudmyra, begynnende gjengroing ses i kantene.

Avgrenset område ligger ca. 4 km sør for Galterud i sørhellingen til Kjagelihogda, sørøst i Sør-Odal kommune. Avgrensingen omfatter gamle slåttenger rundt bruket Ånerudmyra og den nyryddede vollen rundt Ånerudvangen/Ånerudsætra. Størst kvaliteter er knyttet til nokså store areal med noe som trolig er slåttepåvirket engvegetasjon rundt Ånerudmyra. Her dominerer den sterkt truede vegetasjonstypen flekkgriseøreng (EN) med overganger til den sårbare skogstorkenebb-ballblomeng (VU) i fuktige partier. Karakteristiske karplanter er flekkgriseøre, solblom (VU) og knollerteknapp på veldrenert mark og skogstorenebb og ballblom i fuktig. Disse står sammen med rekke andre typiske kulturmarkarter for regionen og engene fremstår som artsrike. Rosetter av solblom forekommer i små grupper eller enkeltvis og rundt 20 individer ble observert her. Trolig finnes flere som er oversett. Området er i tydelig gjengroing med mye løv- (særlig osp) og granoppslag fra kantene. Ellers finnes kulturlandskapselementer som gamle løvtrær og enkelte rydningsrøyser. På vollen rundt Ånerudvangen/Ånerudsætra er det nokså nylig blitt ryddet skog etter kraftig gjengroing de siste tiårene. Vegetasjonen bærer preg av dette, med stort innslag av trivielle skogarter. Små artsrike enger rundt husene er

Solblom ved Ånerudvangen.

fremdeles intakte, med bl.a. en nokså stor forekomst av solblom (30–40 rosetter).

Tradisjonell hevd bør snarest gjenopptas i hele det avgrensede området for å hindre ytterligere gjengroing. Åpne enger bør slås og avfall etter slått fjernes. Slått kan med fordel suppleres med beite, helst storfe. Direkte gjødsling eller beite av dyr som går på kraftfor bør unngås. Fra hage rundt hytte på Ånerudmyra sprer lupin seg ut på enga. Disse bør fjernes for å hindre ytterligere dominans.

Nokså stort areal med artsrik, ugjødsel eng, med høyt truede vegetasjonstyper og sårbar karplante. Området har også stort potensial for krevende insekter og beitemark-sopp, noe som bør undersøkes nærmere. Svært viktig A.

4. Referanser

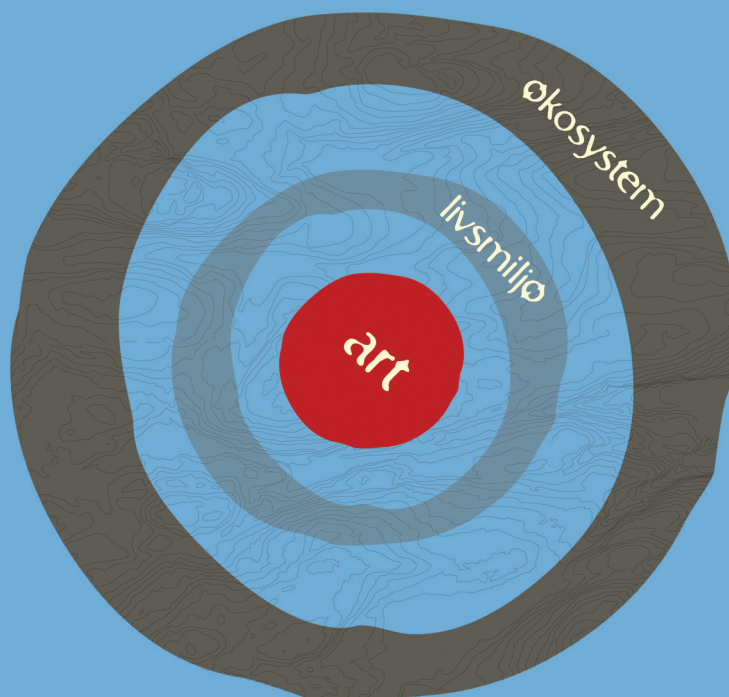
Direktoratet for Naturforvaltning 2007. Kartlegging av naturtyper -verdisetting av biologisk mangfold, Håndbok 13 2. utgave 2006 (Oppdatert 2007). Nettutgave.

Fremstad E. og Moen A. (red.) 2001. Truete vegetasjonstyper i Norge. – Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet, Vitenskapsmuseet. Rapport botanisk serie 2001-4. (231 s.)

Klepsland m. fl. 2009. Kartlegging av naturtyper i Nord-odal. Biofokus in prep. 2009

Kålås J.A., Viken Å. og Bakken T. (red.) 2006. Norsk Rødliste 2006 – 2006 Norwegian Red List. – Artsdatabanken, Norway. (415 s.)

Storbråten, K. O. B. 2007. Registrering av sætermiljø i Odalen. Solør-Odal Forsøksring og Kvinnemuseet/ Solør-Odalmuseene.

BioFokus er en ideell stiftelse som skal tilrettelegge informasjon om biologisk mangfold for beslutningstakere, samt formidle kunnskap innen fagfeltet bevaringsbiologi. BioFokus ønsker å bidra til en kunnskapsbasert forvaltning av norsk natur.

En kunnskapsbasert forvaltning forutsetter god dokumentasjon av de arealene som skal forvaltes. BioFokus legger derfor stor vekt på feltarbeid for å sikre oppdaterte og relevante data om botanikk, zoologi, økologi, samt avgrensning og verdisetting av områder.

Høy kompetanse er en forutsetning for å kunne registrere og presentere biologisk mangfold-data på en god måte. BioFokus sine medarbeidere er derfor godt skolert innenfor en rekke artsgrupper og har en bred økologisk forståelse for de ulike naturtypene som de arbeider med, det være seg skog, kulturlandskap eller ferskvann. Digitale verktøy som databaser, GIS og bilde-behandling er viktige redskaper i vårt arbeid for å anskueliggjøre naturverdier på en best mulig måte.

Stiftelsen utgir en digital rapportserie som heter BioFokus-rapport, <http://biolitt.biofokus.no/rapporter/Litteratur.htm>